

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS

ARCHITEKTŪROS KATEDRA

Petras Išora

LR VYRIAUSYBĖS KOMPLEKSAS VILNIUJE

**THE GOVERNMENT COMPLEX OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA IN
VILNIUS**

Baigiamasis magistro darbas

Studijų programa ARCHITEKTŪRA, valstybinis kodas 62105M102

Specializacija STATINIŲ ARCHITEKTŪRA

Mokslo kryptis MENOTYRA

VILNIUS, 2010

Anotacija

Baigiamojo magistro darbo tikslas yra suprojektuoti LR Vyriausybės architektūrinį kompleksą. Darbą sudaro tiriamoji ir projektinė dalys. Vyriausybės institucija pristatoma per politologijos, politinės filosofijos, sociologijos ir architektūros tipologijos prizmę. Darbe apibūdinama LR Vyriausybės institucijos sąranga, kurią sudaro 14 ministerijų ir Ministro pirmininko tarnyba. Pasiūlomas alternatyvus komplekso organizacijos modelis, kuris lyginamas su vyriausybių kompleksų analogais. Parinkta ir išnagrinėta teritorija šiam kompleksui suprojektuoti. Suformuluota atviro, sutelkto ir centralizuoto LR Vyriausybės komplekso koncepcija „Agora“. Suprojektuota biurokratinė platforma biurokratiniam aparatui: sukurtos valdininkų darbo vietos. Remiantis koncepcija „Agora“, suformuota integruota viešoji erdvė po „pakelta“ platforma. Kaip funkcinis bei konstrukcinis ryšys, projektuojamos „kojos“ - visuomeninių bei aptarnaujančių funkcijų korpusai, laikantys platformą pakeltą. Komplekso atvirumas ir integralumas yra grindžiami platformos, visuomeninės funkcijos ir aikštės elementų sąveika. Pristatomas bei pateikiamas pagal tyrimo išvadas parengtas LR Vyriausybės komplekso projektas.

Raktiniai žodžiai

LR Vyriausybė, demokratija, biurokratijos platforma, integruota aikštė, protesto erdvė, visuomeninė institucija.

Annotation

The aim of this master thesis is to design an architectural building complex of the Government of the Republic of Lithuania. The paper consists of analytical and project parts. The institution of government is introduced from a perspective of political science, political philosophy, sociology and architectural typology. The work describes the organization of the Government of the Republic of Lithuania, which comprises 14 ministries and the Office of the Prime Minister. The alternative organization model of the institution is suggested. It is compared to analogous government complex buildings. In order to design this building complex, a particular territory has been chosen and analyzed. The concept “Agora” is proposed, which suggests openness, concentration, integrity and centralization of the Government of the Republic of Lithuania. Bureaucratic platform which comprises the overall bureaucratic apparatus – workplaces for officials – has been shaped. In accordance with the concept of “Agora”, integrated public space under the “lifted” platform has been framed. As a functional and constructional linkage, “legs”, which act as blocks of public and service functions, have been designed. They support the “lifted” platform. The openness and integrity of the building complex are based on the correlation between elements of the platform, social function and square. The work presents an architectural project of the building complex of the Government of the Republic of Lithuania, which has been structured on the basis of the research findings.

Keywords: *The Government of the Republic of Lithuania, democracy, bureaucratic platform, integrated square, protest space, public facilities.*

TURINYS

IVADAS

1. BAIGIAMOJO DARBO TIRIAMOJI DALIS

1.1 Pagrindinės tyrimo sąvokos

1.1.1 *Demokratijos sąvokos reikšmė valstybinėms institucijoms*

1.1.2 *Valdžios institucijų visuomeniškumo raida Europoje*

1.2 Vyriausybės institucija

1.2.1 *Viešoji biurokratija – Vyriausybės administracija*

1.2.2 *Viešoji–pilietinė erdvė*

1.2.3 *Piliečių organizacijos ir visuomeninių funkcijų blokas*

1.2.4 *Protesto politika*

1.2.5 *Esamos institucijos struktūros studija*

1.2.6 *Skyriaus apibendrinimas*

1.3 Vyriausybės kompleksas

1.3.1 *Administraciniai pastatai - tipologija*

1.3.2 *Vyriausybinių kompleksų tipologinė apžvalga*

1.3.3 *Esamas kompleksas*

1.3.4 *Siūlomos programos rėmai*

1.4 Vietos analizė

1.4.1 *Teritorijos ypatumai*

1.4.2 *Teritorijos užstatymo struktūra*

1.4.3 *Gamtinio karkaso analizė*

1.4.4 *Transporto srautų analizė*

1.4.5 *Pėsčiųjų srautų analizė*

1.4.6 *Paveldosaugos įvertinimas*

1.5 Analitinės dalies apibendrinimai

2. BAIGIAMOJO DARBO PROJEKTINĖ DALIS

2.1. Variantinis projektavimas

2.2. Vyriausybės komplekso projektas

2.2.1 LR Vyriausybės komplekso programa

2.3. Išvados

3. LITERATŪROS SĄRAŠAS

4. ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

5. PRIEDAI

1 PRIEDAS: Baigiamojo darbo planšetai

2 PRIEDAS: LR Vyriausybės institucijos struktūra

3 PRIEDAS: Papildoma kūrybinė ir mokslinė veikla

IVADAS

Darbo objektas. Šio darbo objektas yra LR Vyriausybės administracinis kompleksas Vilniuje. Tai yra valdžios institucija, kurioje susilieja strateginiai visuomenės interesai; viena iš svarbiausių demokratiškos valstybės sistemos sąrangos kolonų. Taip pat tai yra viešoji erdvė, kurioje kiekvienas Lietuvos pilietis turi galimybę pasyviai arba aktyviai dalyvauti valstybės valdymo procese. Tai yra reprezentacinė erdvė, pristatanti ir informuojanti valstybės visuomenę. Be to, tai yra darbo vieta, kurioje yra kompleksiskai sprendžiamos individų, grupuočių ir visos bendrijos problemos. Taip pat tai yra architektūrinė ląstelė, įauganti į urbanistinį miesto audinį. Bendrąja prasme tai yra daugiafunkcis kompleksas, vienijantis aibę skirtingų interesų. Rakursų laukas, kuriais galima suvokti šį objektą yra platus, tačiau darbe išryškinamas esminis biurokratijos ir visuomenės santykis. Šiame darbe objektas analizuojamas per šio santykio prizmę ir pateikiama jį atspindinti architektūrinė projekcija.

Darbo aktualumas ir problematika. Šio darbo problematikos laukas yra platus. Problemas galima suskirstyti į bendrąsias ir vietines. Pagrindinė bendroji problema slypi dvilypiuose biurokratijos ir piliečių santykiuose, kuriuos plačiausiai nagrinėja politologijos ir sociologijos mokslai. Juos nusako du visuomenėje vyraujantys prieštaringi stereotipai. Viena vertus, biurokratija primena monolitišką galios aparatą, nesiskaitantį su visuomene. Kita vertus, biurokratija suvokiama kaip kratinys nekoordinuoti dirbančių įstaigų, kuriose vyrauja popierizmas, o paini, fragmentiška organizacija primena labirintą, kuriame pasiklysta ne tik piliečiai, bet ir patys valdininkai. Šių stereotipų santykis yra prieštaringas. Jeigu kompleksas yra labai centralizuotas, jis tampa aiškiau suvokiamas, optimizuojama jo veikla, bet kartu tai gali sukurti atotrūkį nuo piliečių. Jeigu jis yra fragmentiškas ir artinamas prie žmogiško santykio su piliečiais, gali tapti išsiskaidęs, painus ir neefektyvus. Norint išvengti šių kraštutinumų, darbe iškeliami jų santykio pusiausvyros problema. Derinami du pagrindiniai LR Vyriausybės institucijos administracinio komplekso funkciniai aspektai. Pirmas, tai biurokratinio aparato kaip vidinio mechanizmo optimali veikla. Antras – tai šio mechanizmo išorinis visuomeniškas santykis su piliečiais. Architektūrine prasme šiuos aspektus galima nagrinėti administracinės funkcijos tipologijos bei urbanistinės-socialinės viešosios

erdvės problematikos rėmuose. Siekiama šiems baziniams funkciniam aspektams rasti subalansuotą komplekso programą ir atitinkamą architektūrinę išraišką.

Lokali problema išryškėja nagrinėjant komplekso esamą situaciją ir vertinimus publicistikoje. Išanalizavus šaltinius, galima daryti prielaidą, jog LR Vyriausybės kompleksas dirba neefektyviai ir yra sąlyginai uždaras visuomenei. Tai lemia keletas veiksnių. Daugelis ministerijų yra įsikūrę ne tai paskirčiai projektuotose statiniuose, tai lemia nepatogų administracijos darbą ir neoptimalų nekilnojamo turto valdymą. Taip pat kompleksas yra dispersiškai išsibarstęs po Vilniaus centrą. Tai sukuria painius, nepatogius vidinius ryšius tarp ministerijų administracijų ir neskatina tarpusavio bendradarbiavimo. Taip pat komplekso išskaidymas daro jį sunkiai suvokiamą ir surandamą lankytoji, ypač jeigu jis yra iš kito miesto. Vykdomos minimalios reformos kaip „vieno langelio“ principas, yra neveiksmingos ir rodo esant didesnių komplekso vidinių reformų poreikį. Vyriausybė vykdo reformą, kuria siekiama visą valstybei priklausančią nekilnojamą turtą perduoti naujai kuriamai valstybės institucinei įmonei, valdysiančiai jį centralizuotai. Svarstoma kompleksą iškelti iš miesto centro. Blogai veikiančio komplekso problemas lemia ne tik sovietmečiu statyta pasenusi infrastruktūra, bet ir nešiuolaikiškas paties komplekso organizavimas. Institucija veikia pagal atgyvenusią „uždara“ sistemą, kuri neskatina piliečių, visuomeninių organizacijų įtraukimo į jos veiklą, bei sąlygoja nesiskaitymą su visuomene ir jos nepasitenkinimą biurokratija. Taip pat reikia pastebėti, jog viešosios administracijos ir politinių administracinių kompleksų tema, kuri yra nagrinėjama politikos, politinės filosofijos, teisės, sociologijos ir istorijos mokslų, kaip architektūros objektas Lietuvoje nėra plačiai išnagrinėta.

Darbo tikslas - suprojektuoti visuomenei atvirą bei optimaliai veikiančią LR Vyriausybės kompleksą.

Darbo uždaviniai. Darbo tikslui pasiekti keliama šie uždaviniai:

- Susipažinti su institucija per politologijos, politinės filosofijos, sociologijos, architektūros tipologijos prizmę;
- Įvardyti demokratinei valstybei būdingas politinių-visuomeninių institucijų esmines savybes;
- Apibūdinti LR Vyriausybės institucijos sąrangą;
- Įvardyti universalų komplekso organizacijos modelį, atitinkantį demokratijos principus;

- Iširti vyriausybinių kompleksų analogus, analizuojant juos tipologiškai ir palyginti su įvardintu komplekso universaliu modeliu;
- Apibrėžti esmines LR Vyriausybės esamo komplekso architektūrines savybes ir palyginti su analogais;
- Suformuluoti koncepciją projektuojamam LR Vyriausybės kompleksui;
- Parinkti ir išnagrinėti teritoriją šiam kompleksui suprojektuoti;
- Pristatyti pagal tyrimo išvadas parengtą LR Vyriausybės komplekso projektą.

Darbo metodai. Tyrimas remiasi prielaida, jog pagrindinės temą sąlygojančios sąvokos turi nulemti projekto koncepciją. Demokratiškumo sąvoka sąlygoja, kokia iš principo turėtų būti Vyriausybės institucijos sąranga atitinkamoje valstybėje. Institucijos konceptuali sąranga lemia architektūrinio komplekso koncepciją. Komplekso projektas remiasi koncepcija. Todėl tyrimo eiliškumas yra linijinės sekos, kai nuo sąvokos pereinama prie institucijos nagrinėjimo. Šiame darbo etape pagrinde remiamasi politikos mokslo veikalais, konstitucija, socialiniais nagrinėjimais. Toliau, remiantis institucijos analizės apibendrinimais, pereinama prie Vyriausybės kaip materialaus komplekso nagrinėjimo. Analizuojami analogai, tipologija, esama komplekso sąranga, pasirinkta projektavimui teritorija. Šioje dalyje remiamasi architektūros mokslo veikalais, galiojančiais įstatymais bei normomis. Analogai ir esamas Vyriausybės kompleksas lyginami su institucijos analizėje nubrėžtomis teorinėmis jos gairėmis. Padarius apibendrinimus, kaip išvada pateikiamos dvi komplekso koncepcijos. Remiantis tiriamąja dalimi, parengiama projektinė dalis, atitinkanti viena iš aptartų komplekso koncepcijų.

Darbo metodika paremta principu nuo visumos iki detalės. Šiam darbui pasirinkti tokie **tyrimo metodai:**

- **Literatūros šaltinių studija.** Darbe remiamasi literatūros šaltinių analize, kuri supažindina su pirmtakų darbais. Apžvelgiami analogai, kurie galėtų padėti suprasti ir išigilinti į tiriamą problemą, nurodyti galimus sprendimo būdus.

- **Istorinių duomenų analizės metodas.** Esmė – tirti istorinius duomenis nagrinėjamos problemos atžvilgiu, žiūrėti, kaip ji kito ir galbūt pritaikyti tai nagrinėjant teritorijos siūlomą koncepciją.

- **Esamos būklės analizė.** Analizuojama nagrinėjamos teritorijos esama padėtis viso miesto kontekste, įvertinamos urbanistinės sąlygos. Įžvelgiamos problemos ir numatomi projektavimo principai, pagrįsti analize.

- **Parengtų projektų ir teritorijų planavimo dokumentų vertinimas.** Nagrinėjami galiojantys apsauginių zonų įstatyminiai reikalavimai, numatyti bendrojo plano sprendiniai. Tikslas įvertinti ir susieti su nagrinėjamos teritorijos architektūrinės – urbanistinės koncepcijos pasiūlymais.

Remiantis atlikta teritorijos urbanistine ir istorine analize, literatūros šaltinių studijomis ir galiojančių įstatymų vertinimo išvadomis pateikiama architektūrinė koncepcija.

Darbo struktūra. Darbą sudaro tiriamoji ir projektinė dalys. Įvade yra pristatomas darbo objektas, problematika, aktualumas, keliami tikslai ir uždaviniai, metodika bei struktūra. Pirmoji dalis skirta analizei. Analizė suskirstyta į penkis pagrindinius skyrius. Pirmajame skyriuje apibūdinamos bendrosios ir svarbiausios sąvokos ir sudaromas bendrasis filosofinis-istorinis vaizdas. Antrajame skyriuje objektas analizuojamas kaip institucija, remiantis politologiniais leidiniais, esamos institucijos studija, darytais tyrimais. Trečiajame šios dalies skyriuje analizuojamas objektas kaip architektūrinis kompleksas, tyrinėjant analogus, administracinių pastatų tipologiją, paties komplekso programą, bei remiantis institucijos analizės apibendrinimais, vertinami analogai, ruošiant naujus šio komplekso organizacijos tipologinius papildinius. Ketvirtas skyrius skirtas teritorijos pasirinkimui motyvuoti, ir jos tyrinėjimams. Penktasis skyrius skirtas analitinės dalies apibendrinimams bei conceptualiems modeliams pristatyti. Antroji darbo dalis skirta LR Vyriausybės komplekso projektui pristatyti. Darbas užbaigiamas išvadomis, apžvelgiančiomis projektą ir atliktus tyrimus, tolesnių tyrimų galimybes.

1. BAIGIAMOJO DARBO TIRIAMOJI DALIS

Šiame darbe *demokratijos sąvoka* yra išeities taškas, padedantis apibrėžti LR *Vyriausybės instituciją*. Sekant Konstitucijos teiginiais kaip konstanta, laikomasi nuostatos, jog Lietuvos valstybės santvarka yra demokratija. Šiuo darbu nesiekama diskutuoti ar Lietuvos Respublikos valdžia realybėje yra demokratiška ir ar ji realybėje tikrai tarnauja tautai. Taip pat laikomasi nuostatos, kad reali santvarka gali tik artėti (arba tolti) link grynios demokratijos idėjos. Dėl to šiame darbe demokratija yra laikoma vertybe bei utopija, ant kurios pamatų yra pastatyta valstybės reali santvarka. Toliau Lietuvos valstybės santvarka bus sąlyginai vadinama demokratine, laikant šią nuostatą kryptimi, link kurios, remiantis Konstitucija, tauta pasirinko artėti. Dėl to šios analizės pamatas yra pagrindinės sąvokos, išplaukiančios iš demokratijos apibrėžimo. Analizės pradžia skirta aptarti valstybinių institucijų koncepcijų raidą bei pagrindines sąvokas, apibrėžiančias Vyriausybės instituciją.

Nustačius pagrindines sąvokas, šiame darbe bus aptariama, kokia ši institucija turėtų būti demokratinėje valstybėje, ir kiek esama LR Vyriausybė atitinka demokratiškos institucijos statusą realybėje. Bus svarstoma koks yra ir koks galėtų būti šios institucijos ir valstybės piliečių santykis. Analizuojant literatūros šaltinius bus įvardytos demokratinei valstybei būdingos politinių-visuomeninių institucijų esminės savybės. Remiantis šiomis savybėmis bus apibrėžtas koncepcinis institucijos modelis, padėsiantis vertinti esamo komplekso ir panašių kompleksų analogus bei jų esmines, tipologines sąrangos savybes. Atsižvelgiant į analogų, esamo komplekso bei institucijos analizę pateikiami motyvai, kodėl pasirinkta atitinkama teritorija. Analizuojama pasirinktos teritorijos esama padėtis. Remiantis tiriamosios dalies apibendrinimais, išvadose bus apibrėžti du architektūriniai Vyriausybės komplekso vidinės organizacijos bei integracijos į urbanistinį ir socialinį kontekstą koncepciniai modeliai.

1.1 Pagrindinės tyrimo sąvokos

Valstybės *santvarkos* forma – tai teritorinė valstybinės valdžios organizacija. Santvarka nusako, kokiais principais tos organizacijos valdantieji ir valdomieji yra tarpusavyje priklausomi. Valstybės institucijos apima visą valdžios mechanizmą – visas jo dalis: vykdomąją, įstatymų leidžiamąją, administracinę ir teisminę bei teisę, procedūras ir normas, kuriomis tos dalys vadovaujasi. Institucijos charakteris tiesiogiai priklauso nuo visuotinai priimtose santvarkos ir lemia kokiuose pastatuose ar kompleksuose jos veikia. Šiame darbe santvarkos sąvoka vartojama apibūdinti visuomenės organizacijos principinę tvarką. Institucijos sąvoka vartojama apibūdinti tam tikros valdžios mechanizmo dalies, šiuo atveju Vyriausybės koncepcinę sąrangą, jos teorinę tvarką. Komplexo sąvoka šiame darbe vartojama apibūdinti materialią institucijos sąrangą – pastatą, pastatų grupę.

1.1.1 Demokratijos sąvokos reikšmė valstybinėms institucijoms

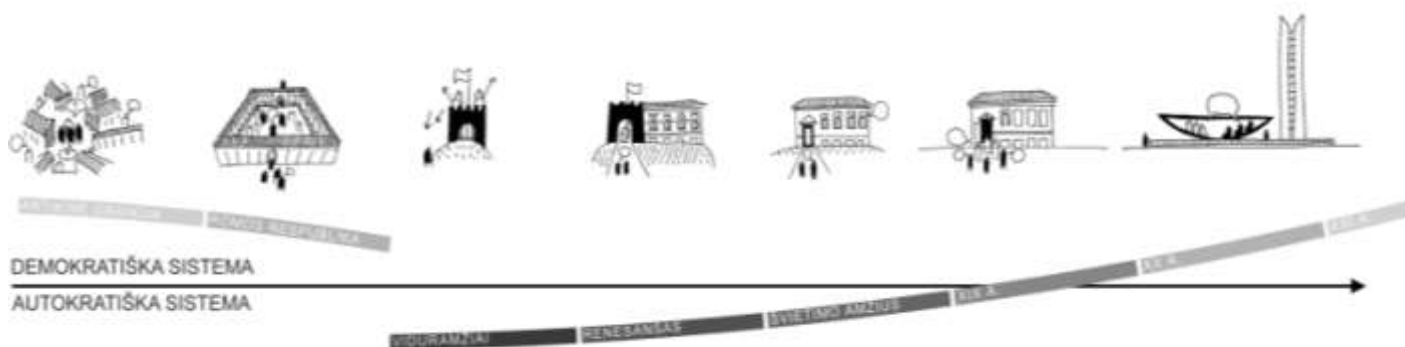
Konstitucija yra pagrindinis valstybės įstatymas, nustatantis jos santvarką. Lietuvos Respublikos Konstitucija skelbia, jog „Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika“ (10). Santvarka nustato sąlygas, kurios lemia tam tikros valstybės gyventojų viešuosius santykius. Pasak P. Manet, paprastai apie demokratiją kalbama, visuomenei perėmus mokslinį terminą, t.y. Toquville’io doktriną, pagal kurią demokratija apibūdinama, kaip platus reiškinys, atėjęs iš gilios senovės ir vedantis mus nežinomų tolių link, tačiau iš esmės likęs labai panašus per visą savo ilgą vystymąsi. „Demokratija – tai sąlygų vienodumas. Demokratinis judėjimas – tai judėjimas, kuriuo siekiama kuo vienesnių sąlygų“ (2). „Plačiaja prasme demokratija reiškia tokią kolektyvinių sprendinių procedūrą, kurioje dauguma yra priversta paklusti mažumai. Kai sprendimas yra priimtas, mažumos atstovai turi daryti tai, ko nori ne jie, bet dauguma“ (1). Tai reiškia, kad valdžia priklauso ir yra atsakinga žmonėms. Šie demokratijos apibrėžimai suponuoja, jog demokratiška valdžia, tarnaudama žmogui, turėtų būti atvira ir bendraujanti su piliečiais, o jos institucijų esmė ir veikla turėtų būti pagrįsta principais, kurie neleistų jai atitolti nuo piliečių, o priešingai skatintų dialogą ir bendradarbiavimą tarp abiejų pusių. Tad galima teigti, jog demokratiškumo sąvoka sąlygoja, jog institucija turi būti integrali visuomenės atžvilgiu, o savo ruožtu

pastatai ar jų kompleksai, kuriuose įsikūrusios šios institucijos turėtų atitikti atvirumo principą, kuris yra priešingas uždaramui ir atsiribojimui.

1.1.2 Valdžios institucijų visuomeniškumo raida Europoje

Valdžios institucijos yra vienas iš kertinių visų žmogaus civilizacijos fenomenų. Nei viena visuomenė, nei viena valstybė nesugebėjo funkcionuoti be šio prieštaringai veikusio organo. Dauguma (visuomenė) paklūsta mažumai (valdžiai). Skyriuje apie demokratijos sąvoką buvo aptarta šių santykių esminės sąlygos teoriškoje demokratinėje visuomenėje. Esminė demokratiškos institucijos sąlyga – jos bendradarbiavimas su visuomene. Šiuolaikinės demokratiškos valstybės doktrinai susiformuoti prireikė daugiau nei 2500 metų istorijos, pradedant nuo Antikinės Graikijos Agoroje gimusių pirmųjų demokratijos idėjų principų, sąlygojusių galios pasiskirstymą visuomenėje. Reikia pabrėžti, jog antikinės demokratijos idėja buvo sąlyginė, nes šios santvarkos teisės bei privilegijos galiojo tik piliečiams, tuo tarpu greta vešėjo vergovė bei luominė nelygybė. Piliečių valstybės idėją, įsteigę forumus, taip pat savaip pritaikė romėnai antikinėje Romos Respublikoje, 508 pr. Kr. – 27 po Kr., graikų įtakoje perėję iš monarchijos į oligarchinės respublikos santvarką. Griuvus šioms kultūroms, sekė autokratiškų visuomenių epochos, kol palaipsniui XX – XXI a. Europoje, buvusiose Europos kolonijose bei dominijose buvo prieita prie šiuolaikinės demokratinės valstybės idėjos, kurioje taip pat slypi ir šiandieninės Lietuvos Respublikos santvarkos šaknys.

Natūralu, kad institucijos kito sulig skirtingų Europos civilizacijos laikotarpių, santvarkų bei sampratos kaita. Sekant istoriją, galima pažymėti svarbiausius etapus (1 pav.), kuriuos perėjo Europinės tradicijos valdžios institucijų raida iki pasiekdama XXI a. pavidalus: Graikų antika, Romos antika, Viduramžiai, Renesansas, Švietimo amžius, XIX a., XX a.

1 pav. Valdžios institucijų raida. Autokratiška – demokratiška sistema

Institucijų kaita taip pat lėmė kompleksų, kuriuose jos veikė, kaitą. Galima išskirti skirtingus institucijų, vyravusių valdyje atskiromis epochomis, santykio su piliečiais pobūdžius, ir principinius kompleksų, kuriuose jos veikė pavidalus.

Graikų antika – Agora, piliečiams atvira valdžia, kuri remiasi, susirinkimais, protestu, balsavimo ir raiškos principais. Piliečių ir valdininkų santykis intensyvus bei glaudus, užtikrinta betarpiška teisė reikštis.

Romos antika – forumas, respublikinė oligarchinė piliečių valdžia, piliečiams atvira valdžia, kuri remiasi susirinkimais, protestu, balsavimo ir raiškos principais, tačiau piliečių ir valdininkų santykis nėra intensyvus bei nėra užtikrinta betarpiška teisė reikštis, kadangi valdžios kompleksas suskaidytas skirtingo lankomumo forumų kiemais.

Viduramžiai – tvirtovė, feodalinės monarchijos, atsiribojusi plėšikiška centralizuota valdžia. Valdžios santykis su piliečiais yra vienpusis, institucija uždara, dialogo valdymo procese iš principo nėra.

Renesansas – pirmi parlamentai prie tvirtovių, pirmos parlamentinės monarchijos, Italijos miestai – respublikos, miestiečių atstovaujamoji valdžia prie atsiribojusios monarchinės valdžios. Galima teigti, kad atsiranda valdžios ir piliečių dialogo tradicija, kai kuriose valstybėse piliečiai įgauna teisę įtakoti sprendimus. Tačiau piliečiai ir valdžios santykį apibūdina veikiau kovos, nei bendradarbiavimo principas.

Švietimo amžiuje kritikuojama monarchija. Gimsta nauja idėja – visi žmonės turi būti lygūs, nepriklausomi, laisvi. Valdžia turi priklausyti tautai. Tauta ją gali perduoti išrinktiems atstovams. Tautos

(žmonių) išrinktas susirinkimas leidžia įstatymus. Jei išrinktoji valdžia nepaisytų žmonių norų (tautos teisių), ją reikėtų atšaukti arba nuversti. Demokratinės krypties valstybėse gimsta parlamentinė valdžia.

XIX a. – modernios politinės sistemos formavimasis. Pirmųjų nacionalinių valstybių atsiradimas. Rinkimų teisės atsiradimas. Atvirėjanti valdžia. Galima teigti, kad pažangiosios to laikmečio institucijos remiasi dialogo principu, tačiau dar daug uždaro inercijos iš praeitų laikmečių tradicijos.

XX a. – moderniosios demokratijos laikotarpis. Piliečiams atskaitingos institucijos įsikūrusios iš senų santvarkų paveldėtuose administracijos kompleksuose. Institucijų atvirumo bei bendradarbiavimo su piliečiais principų raida įgauna pagreitį, tačiau dažnai kompleksai, perimti iš senesnių laikų, neatitinka naujų poreikių.

Galima daryti išvadą, jog antikos laikais gimusios demokratijos idėjos viduramžiais buvo užmirštos ir joms buvo priešpastatyta priešinga, autokratiškos valdžios idėja. Taip pat matome, jog valdymo formos idėjos nuo absoliučiai autokratiškų palaipsniui artėjos link demokratiškų. Tai galima pavadinti savotiška raidos kilpa, kai pražios būseną dėl tam tikrų aplinkybių radikaliai paneigiama, o po to palaipsniui yra sugrįžtama prie pradinės būsenos. Kartu galima teigti, kad institucijos raidai būdinga tai, jog dominuojanti, linkusi centralizuotis administracinė funkcija, valstybės santvarkai demokratiškėjant, įgauna papildomų charakteristikų, kurios ją daro atviresnę dialogui su eiliniaisiais piliečiais. Kitaip tariant, tokios raidos tiesiojoje, valdžios institucijos, neprarasdamos kertinės administracinės funkcijos, nuo uždarosios sistemos palaipsniui pereina link atvirosios sistemos (2 pav.).

2 pav. Valdžios institucijos santykis su piliečiais

Apibendrinant galima sakyti, kad valstybinėse institucijose, kurioms priskiriama ir LR Vyriausybė, dabartiniu raidos etapu, siekiant tobulinti administracinę funkciją, būdingos dvi svarbios tendencijos:

- Centralizacija - biurokratijos aparato atskaitomybės politinei valdžiai didėjimas ir aiškiai organizuota administracijos sąsaja su politine valdžia (vyresnybe) ;
- Integracija - atviroji sistema, pasižyminti viešojo sektoriaus skaidrumu, atskaitomybės piliečiams skatinimu bei bendradarbiavimu su įvairiom išorinėm grupėm (visuomene).

1.2 Vyriausybės institucija

Šiame skyriuje bus plėtojama institucijos sąvoka. Lietuvos Respublika Konstitucija skelbia, jog „Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas“. LR Vyriausybė yra vykdomosios valdžios institucija.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 91 straipsnį, „Lietuvos Respublikos Vyriausybę sudaro Ministras Pirmininkas ir ministrai.“ (10). *De facto* LR Vyriausybė susideda iš Ministro Pirmininko tarnybos bei per ministrus jai pavaldžių ministerijų. Nekintama konstrukcija yra tik tarp konceptualių Vyriausybės dalių, nusakytų konstitucijoje. Vykstant valstybės administravimo reformoms, išrinkus naujas valdžias, leidžiant bei taisant įstatymus ministerijų kiekis ir funkcija nuolatos daugiau ar mažiau kinta. Institucijos sandara yra dinamiška. Šiuo metu Vyriausybė susideda iš Vyriausybės rūmų ir atskirų 14 ministerijų. Institucijos ir jos dalių apibūdinimas asmeniu rodo šios valstybės institucijos sąranga esant hierarchine.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 93 straipsnį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė:

- 1) tvarko krašto reikalus, saugo Lietuvos Respublikos teritorijos neliečiamybę, garantuoja valstybės saugumą ir viešąją tvarką;
- 2) vykdo įstatymus ir Seimo nutarimus dėl įstatymų įgyvendinimo, taip pat Respublikos Prezidento dekretus;
- 3) koordinuoja ministerijų ir kitų Vyriausybės įstaigų veiklą;
- 4) rengia valstybės biudžeto projektą ir teikia jį Seimui; vykdo valstybės biudžetą, teikia Seimui biudžeto įvykdymo apyskaitą;
- 5) rengia ir teikia Seimui svarstyti įstatymų projektus;

6) užmezga diplomatinčius santykius ir palaiko ryšius su užsienio valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis;

7) vykdo kitas pareigas, kurias Vyriausybei paveda Konstitucija ir kiti įstatymai (10).

Formaliai žiūrint, šios institucijos funkcija susideda iš skirtingo pobūdžio nepriklausomų, bet kartu viena kitą veikiančių, sričių ir veiklų. Galima teigti, kad dėl tarpdiscipliniškumo ir hierarchinės sistemos ji funkcionuoja kaip vienas organizmas. Faktiškai šios institucijos vykdomas administruojamas darbas veikia centralizuotos organizacijos principais. Dėl hierarchinės ir centralizuotos sąrangos, pabrėžiant atskirų dalių priklausymą visumai, Vyriausybės institucija, šiame darbe toliau bus vadinama LR Vyriausybės kompleksu, o jos formali sąranga imama kaip bazė formuojant jos organizacijos modelį. Administracinė funkcija kaip biurokratizmo fenomenas bus nagrinėjamas sekančiame skyriuje. Kita vertus, neformalūs ryšiai su visuomene, kitom politinėm, pilietinėm ir verslo organizacijom, kurie yra labai svarbūs norint apibrėžti institucijos veikimo modelį, nėra reglamentuojami baziniuose šios institucijos įstatuose. Tad kituose skyriuose taip pat bus siekiama įvertinti ir apibrėžti instituciją įskaitant svarbiausius išorinius veiksnius.

1.2.1 Viešojo biurokratija – Vyriausybės administracija

LR Vyriausybė atlieka vykdomąją-administracinę funkciją. Biurokratija yra jos pagrindinis mechanizmas, kuris atlieka šios funkcijos kasdieninį darbą. Darbuotojai biurokratai turi teises ir pareigas valdyti įvairius valstybės sektorius, kurie yra ilgaamžiškesni už renkamąją institucijos vadovybę, į kuriuos susiveda visi piliečių ar kitų valstybių interesai. Kalbant apie valdžios ir piliečių santykį šioje institucijoje, iš esmės viskas susiveda į biurokratų ir visuomenės santykius. Dėl to yra svarbu kalbėti apie sąlygas, faktorius bei aplinkybes, kurie juos įtakoja.

Pasak politologo Guy Peters'o, „Viešojo biurokratija retai minima konstitucijose ir paprastai nefigūruoja politinių santvarkų struktūroje, bet tapo svarbiausiu veiksmu vyriausybei priimant sprendimus ir vis didina jai savo įtaką“. Savo veikale *Biurokratijos Politika*, Guy Peters'as cituoja Samuel Krislov'ą, kuris teigė, jog „biurokratija – vėlyvasis moderniosios politinės struktūros žiedas. Ji tyliai ir

nenumaldomai augo šešėlyje. Retai pastebima, mažai tyrinėta. Jos gyvybės syvai – ne ideologija ar teisėtumas, o patogumas ir būtinybė: jos nemyli, tačiau ją toleruoja ir nuo jos priklauso." (3:13) Formalus LR Vyriausybės biurokratijos mechanizmas apibūdintas prieš taiėjusiame skyriuje.

3 pav. Kultūra ir viešasis administravimas

Viešasis administravimas kaip visuomeniniai reiškinys gali būti apibudintas trijų esminių kultūros sferų įtakoje. (3 pav.) Politinė kultūra apibrėžia ideologinius ir vertybinius institucijos veikimo principus. Politinės kultūros pagrindais biurokratijai daroma įtaka įstatymais, per vyresnybę bei protokolą, taip pat protesto, mitingų forma, nevyriausybinių organizacijų veikla. Administracinė kultūra apibrėžia institucijos vidinius sąveikavimo principus. Administracinės kultūros pagrindais apeliuojama į veiklos efektyvumą, biurokratinio mechanizmo dydžio bei išsidėstymo optimalumą. Socialinė kultūra aprėpia dialogą tarp biurokratijos ir visuomenės. Tai liečia tiesioginius interesus, atskaitomumą visuomenei, visuomenės švietimą, supažindinimą su vykdoma veikla, pilietiškumo ugdymą. Demokratiškesnės santvarkos visuomenėse, kiekviena kultūros sritis veikia aktyviau. Tai visų pirma lemia institucijos visuomeninių funkcijų bei pareigų didėjimo tendencijas.

Ši institucijos apibrėžimo formulė apibendrina bei padeda išskirti pagrindinius konceptualius tokios institucijos elementus. Remiantis politologu Guy Peters'u, „esminga visuomenės įtaka demokratinėms politinėms institucijoms reiškiasi viešose-pilietinėse erdvėse, kuriose yra funkciškai galimybė reikšti savo nuomonę; per pilietines organizacijas, kurios kaip visuomeninis blokas daro

spaudimą bei realizuoja argumentuotas iniciatyvas; bei protesto politikos erdvėje, į kurios rėmus patenka mitingavimas, streikai, akcijos ir pan.“ (3).

Apibendrinant galima teigti, jog demokratiška LR Vyriausybės institucija susideda iš administracijos–biurokratinio aparato bloko bei kartu jį papildančių visuomeninių elementų:

- aiškaus atviro integruoto visuomeninių funkcijų bloko;
- greta numatytos įveiksmintos „protesto“ erdvės, užtikrinančios politikų kontaktą su visuomenės politine saviraiška;
- kasdieninės funkcionalios juos apjungiančios visuomeninės–pilietinės erdvės.

1.2.2 Viešojo–pilietinė erdvė

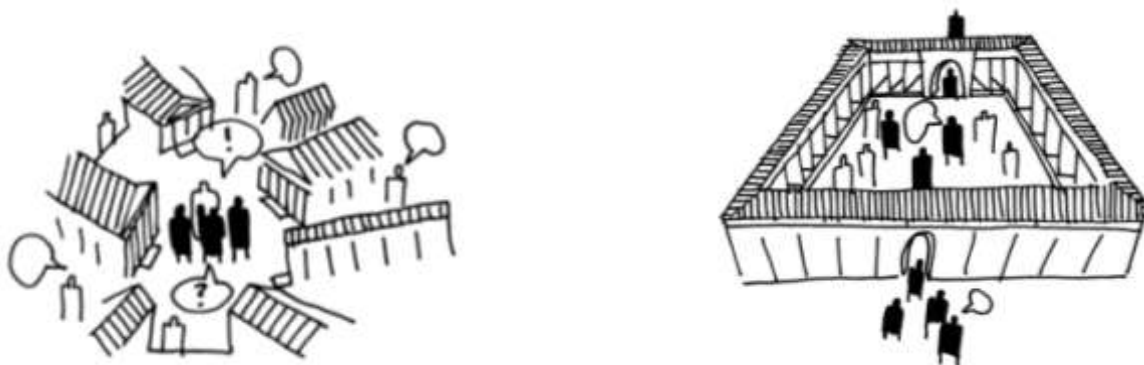
Viešojo erdvė kaip pilietinė erdvė visų pirma pradėta suvokti Antikinės Graikijos poliuose, ypač tuometinės kultūros centre – Atėnuose. Ch. Jencks’as (11) pastebi, jog Atėnų Agora nuslėpė, nutylėjo esančią realią situaciją valdžioje. Miesto rūmų ir tarybos posėdžių salės vieta, buvusios šalia Agoros, nepakankamai pabrėžė jų tikrąjį dominuojantį vaidmenį demokratijoje. Tačiau šis nuslėpimas vėliau dar paryškino Agoros svarbą. Polyje, kaip vientisame organizme, Agora buvo susirinkimų, kasdieninio gyvenimo vieta, šerdis ir „kambarys po atviru dangumi“.

Reikia pabrėžti, jog šiame darbe nagrinėjamas institucijos ir viešosios erdvės santykis, todėl dėmesys kreipiamas į integruotos erdvės, sąveikaujančios su valdymo institucija, formas. Kalbant apie viešosios erdvės tradiciją, šiais laikais taip pat verta pasiremti jos ištakomis. Integruotos viešosios erdvės, tokios kaip Agoros ir Forumai, buvo pasitelktos antikos laikais. Vėlesnėmis epochomis, kaip matėme skyrelyje apie institucijų raidą Europoje, valdžios formos virtę autokratijomis, atmetė šias koncepcijas kaip nereikalingas, bei visuomenėms demokratiškėjant, prie šių koncepcijų savotiškai buvo veikiau vėl artėjama. Galima teigti, jog Agoros–aikštės bei Forumo-atviro kiemo pavidalai yra aiškiausios bei sąlyginai sėkmingiausios iki šiol realizuotos integruotos viešosios erdvės formos.

„Graikų Agora – polio (miesto valstybės) aikštė – faktas, nuo kurio prasideda Europos aikštės istorija ir tradicija, - aikštės, kurios samprata ir struktūra artima ir aiškiai suvokiama šiuolaikiniam

žmogui.“ (12) Tai yra aikštės kaip viešosios erdvės pradžia. Jos integruotumas antikiniais laikais pasireiškė tuo, jog ją supo valdžios institucijos, o piliečiai atėję į ją galėjo daryti valdžiai tiesioginę ar netiesioginę įtaką, realizuoti savo interesus. Pagrindine šios koncepcijos savybe galima laikyti tai, jog aiškiai suvokiamoje erdvėje yra susikaukę atsuktos į ją pagrindinės institucijos, o atviroji iš visų pusių prieinama viešoji erdvė yra jų papildinys (4a pav.).

Romėnų forumuose vyko pagrindinis politinis bei socialinis gyvenimas. Tai nebuvo monofunkciška struktūra. Kalbant apie forumus, kurie atliko viešos erdvės šalia politinių institucijų pavidalą, galima teigti, jog šioje koncepcijoje institucija apibrėžia viešos erdvės ribas. Viešoji–pilietinė erdvė kiemo pavidalu integruota į institucijos pastatą. Iš išorės gana uždaras kompleksas, tačiau viduje vieša erdvė bei institucijos pastatas susilieja, riba tarp jų nėra aiškiai apibrėžta. Forumas yra viešos erdvės ir pastato hibridas (4b pav.).

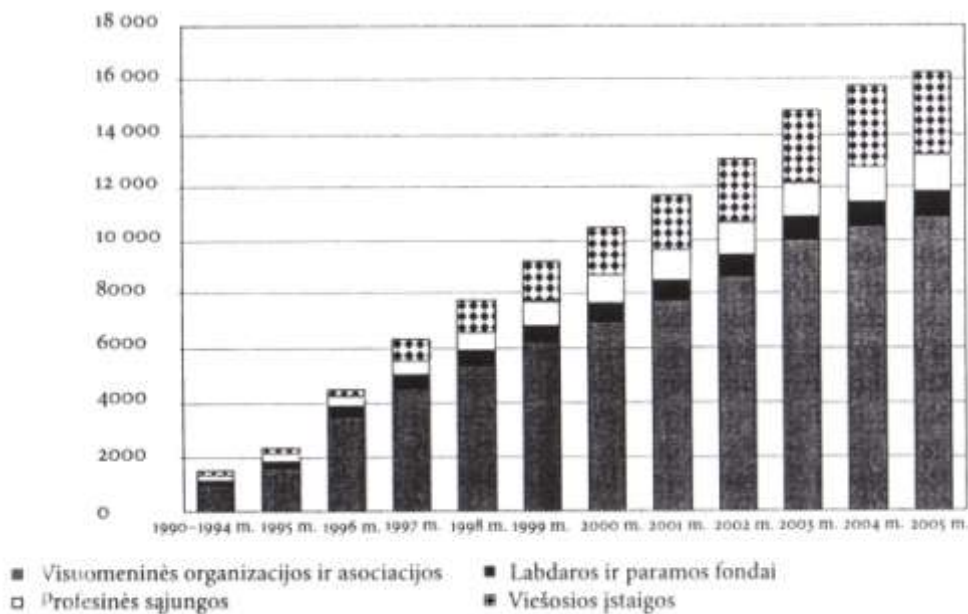
4 pav. Antikinės pilietinės erdvės: a- Agora; b-Forumas

„Gebėjimas mąstyti ugdomas viešose erdvėse“ (4). Kaip teigiama pilietinės visuomenės atliktų tyrimų 2006 metais analizės išvadose, Lietuvoje trūksta viešųjų erdvių, skatinančių piliečius rinktis. Trūksta tiek virtualių, tiek fizinių erdvių.

Apibendrinant galima teigti, jog Vyriausybės demokratiškai institucijai reikia integruotos viešosios erdvės, tam, kad ji savo funkcijas atliktų pilnavertiškai. Viešoji erdvė tokioms institucijoms padeda atlikti savireguliacijos, atsinaujinimo funkcijas. Taip pat galima teigti, jog būtent tokios valstybinės institucijos, kaip Seimas, Vyriausybė turėtų sukurti mieste viešąją–politinę atvirą erdvę, kuri skatintų piliečius įsitraukti į politinį valstybės gyvenimą. Vyriausybės komplekse turėtų susipinti administracinė bei visuomeninė funkcijos. Integruota į kompleksą viešoji erdvė, prieinama visiems. Joje

tarptų atviri ir pusiau atviri funkciniai elementai, vyktų susitikimai, susirinkimai, viešasis gyvenimas padėtų institucijai tapti tiek simboliškai, tiek tiesiogine prasme atvira bei bendraujančia su piliečiais institucija.

1.2.3 Piliečių organizacijos ir visuomeninių funkcijų blokas

5 pav. Įregistruotų nevyriausybinių organizacijų sukaupasis skaičius 1990 – 2005 (duomenų šaltinis - Registrų centras, 2005 m)

Spaudimo grupės yra vienas iš svarbiausių ir įtakingiausių išorinių privačių veiksnių, darančių įtaką administracinei institucijos veiklai. „Valstybinė tarnyba retai kalba arba veikia kaip vieninga visuma. Ji suskirstyta į daugybę organizacijų, kurių kiekviena turi savų siaurų politinių interesų, o šie neretai sutampa su kai kurios nors spaudimo grupės interesais.“(3:232) Visuomeninės organizacijos daro didelę įtaką šios institucijos veiklai. Tokių organizacijų skaičius Lietuvos Respublikoje nuo Nepriklausomybės atgavimo stabiliai augo (5 pav.) (4). Nevyriausybinių organizacijų yra viena įtakingiausių bei veiksmingiausių formų visuomenei realizuoti savo interesus šioje institucijoje. Visuomeninės organizacijos pozityviai bei organizuotai koordinuoja neretai skirtingus bei nesuformuluotus atskirų individų interesus, tuo gerindamos Vyriausybės veiklos efektyvumą. „Administratoriams reikia spaudimo grupių politinės ir jų turimos įtakos dėl išorinių ryšių su kitomis

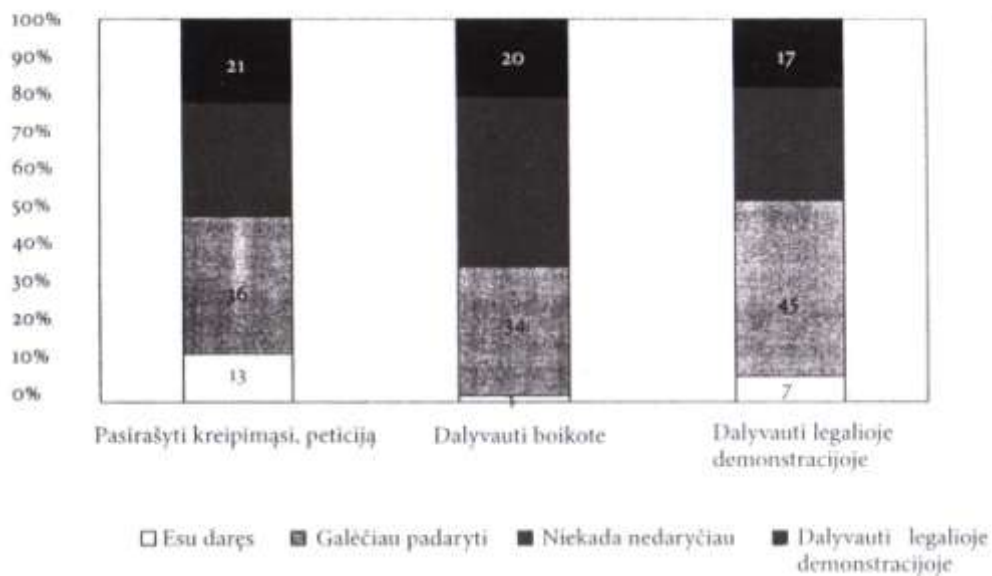
politinėmis institucijomis, taip pat jiems reikia politinių spaudimo grupių teikiamos informacijos formuojant ir ginant vykdomą politiką. Turint omeny tai, kad šiuolaikinėse vyriausybėse sprendimų priėmimas yra fragmentuotas, šis abipusis poreikis yra pamatinis dinaminis veiksnys, kuriuo paaiškinamas dažnas viešosios administracijos ir spaudimo grupių bendradarbiavimas“ (3:232).

Nevyriausybė veikla institucijoje vaidina svarbų vaidmenį jai atliekant savo funkcijas. „Iš tiesų pamatinis šiuolaikinės valdžios bruožas, ypač pramoninių šalių – vis labiau nykstančios ribos tarp valdžios ir visuomenės – tarp viešumo ir privatumo“ (3) Dėl to formuluojant institucijos visuomeninių funkcijų bloką svarbu šioms organizacijoms numatyti aiškų vaidmenį jame. Forumai, konferencijų salės, tai komplekso erdvės, kuriose įforminami ir plėtojami šie santykiai, suteikiami jiems skaidrūs, suvokiami ir funkcionalūs pavidalai, o darbo vietos, posėdžiavimo patalpos, kuriose turi teisę ir galimybę reikštis piliečiai, yra turinys, kuris užpildo tą erdvę.

1.2.4 Protesto politika

„Nekonvencinės politinės veiklos sąvoka yra taikoma apibrėžiant piliečių veiklą, esančią už institucionalizuotų įtakos politinei valdžiai procedūrų ribų. Gyventojų politinio dalyvavimo tyrimuose yra įvardijama protesto politika. Ji apima aibę kolektyvinės veiklos formų, tokių kaip peticijų ir kreipimusi pasirašymą, boikotus, viešus pasakymus, streikus, demonstracijas, mitingus, piketus, netgi pastatų užgrobimą ir t.t. „Piliečių susitelkimas politiniam protestui dažnai pasiteisina kaip efektyvi strategija pasiekti pageidaujamų politinių permainų tiek vietiniu, tiek nacionaliniu lygiu“ (4). Kalbant apie institucijos atvirumą bei apie visuomenės įtaką jos veiklai, svarbu įvertinti ne tik instituciškai apibrėžtų bei konvencionalių veikimo formų, bet ir neįformintų, neformalių įtakos reikšmę bei jos vietą šalia institucijos. Gyventojų politinio dalyvavimo tyrimuose ši veikla dar įvardinama protesto politika (4) Šiuose tyrimuose, atliktuose Lietuvoje, išryškėja statistika, jog nelinkusių tokioje veikloje dalyvauti piliečių yra apie trečdalis (6 pav.). Kita vertus, dalyvavusiųjų tokioje veikloje yra mažuma. Didžioji dauguma žmonių yra arba linkę dalyvauti, arba nėra apsisprendę. Tai leidžia daryti prielaidą, jog erdvės protestui atlikti nėra veiksmingos, dėl to tokia politinės veiklos forma nėra pasikliaunama. Apibendrinant,

galima teigti, jog Lietuvos visuomenėje tokios erdvės poreikis yra. Taip pat galima teigti, jog tokia erdvė, numatyta prie Vyriausybės institucijos, papildytų ir sustiprintų jos atliekamą visuomeninę funkciją.

6 pav. Lietuvos piliečių dalyvavimas keturiuose (protesto) politikos veiklos formose (2005 m.)

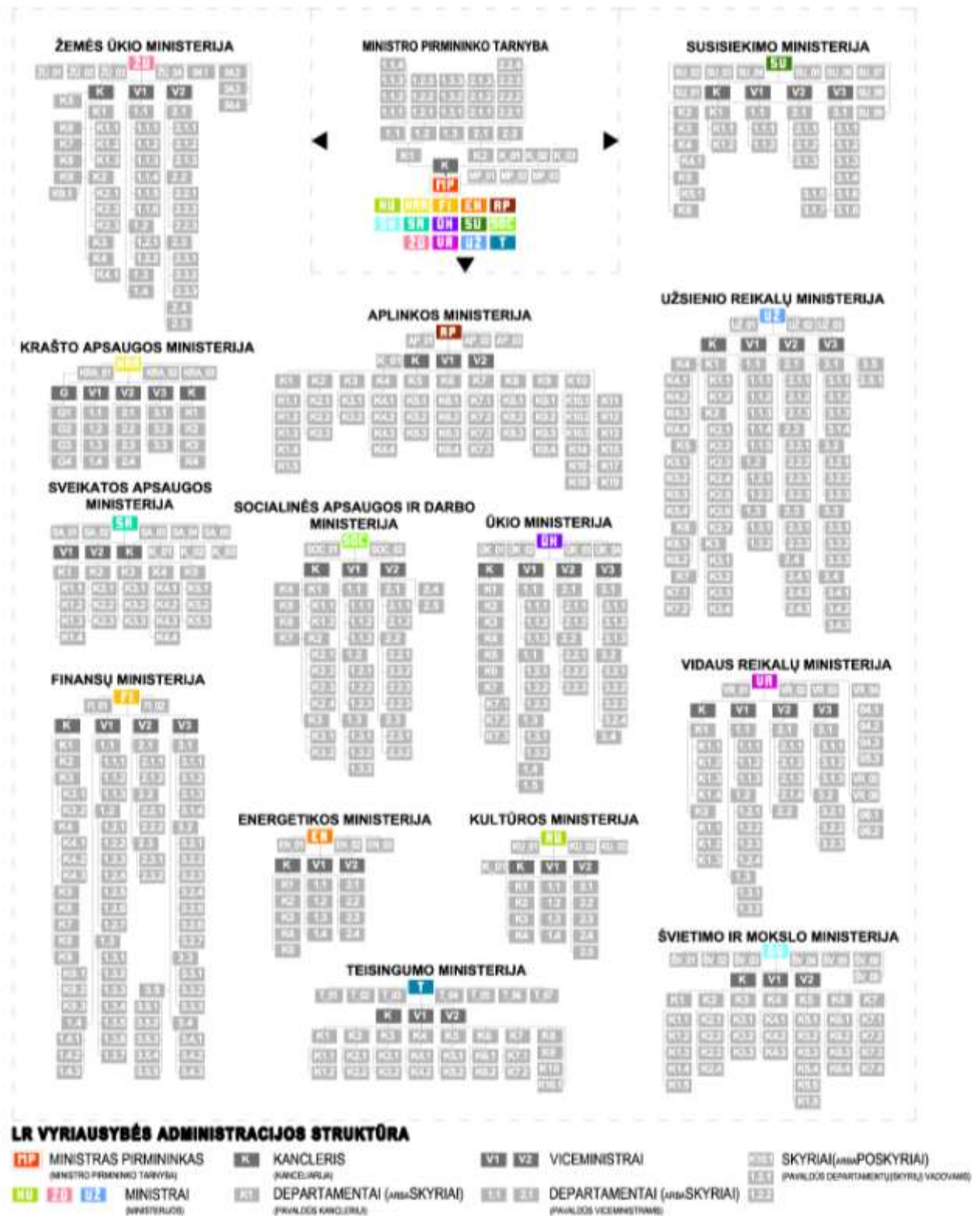
1.2.5 Esamos institucijos struktūros studija

Ruošiant šį darbą, 2009 m. spalio mėnesį, buvo atliktas tyrimas, kurio metu buvo apklausti LR Vyriausybės darbuotojai. Jis padėjo nustatyti Vyriausybės administracijos struktūrą ir joje oficialiai dirbančių asmenų tikslų skaičių. 2 priede pateikiama pilna kiekvienos ministerijos struktūros grafinė schema.

Hierarchinė sistema. Esama LR Vyriausybės institucija susideda iš Ministro Pirmininko tarnybos bei 14 ministerijų: Aplinkos ministerija, Energetikos ministerija, Finansų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Kultūros ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Susisiekimo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Teisingumo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Ūkio ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Žemės ūkio ministerija (7 pav.).

Kiekvienos ministerijos vidiniai ryšiai yra organizuojami faktiškai laikantis to paties hierarchinės priklausomybės modelio (Žr.2 priedas). Administracijos hierarchija susideda iš šių pavaldumo sluoksnių: ministras, viceministrai, departamentų vadovai, skyrių vadovai, skyrių specialistai. Ministro pirmininko tarnyba užima išskirtinę rolę institucijos struktūroje, nes ministerijos yra jos

posistemės. Tai reiškia, kad ministrui pirmininkui pavaldūs ministrui papildo prieš tai aptartą struktūrą papildoma atšaka piešiant šios institucijos modelį.

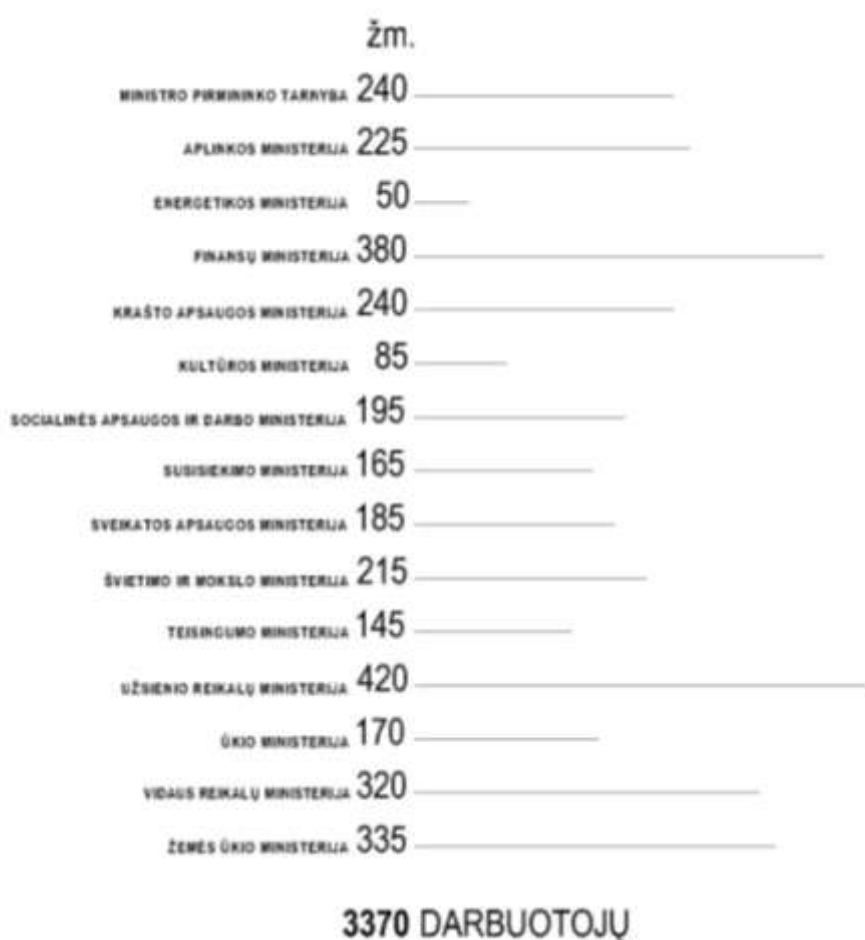

7 pav. LR Vyriausybės administracijos struktūra

Nepaisant to, kad kiekvienoje ministerijoje dėl specifinių priežasčių atsiranda vienokios ar kitokios išimtys (specialieji atašė, vyriausieji min. patarėjai ir pan.), ši sistema aiškiai yra hierarchinė, kai

plačiausias administracijos individų veiklos spektras vyksta posistemės viduje, o tarp posistemių veikiantys ryšiai yra būtini, bet ne tokie svarbūs. Lemiamas bendradarbiavimas vyksta kiekvieno lygmens aukščiausių pareigūnų ryšiais. Kitaip tariant, galima sakyti, jog institucija yra centralizuotos sistemos, kai jos sudalinimo į posistemės lygis yra aukštas, o bendravimo tarp posistemių lygis gana žemas.

Administracijos darbuotojai. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, bendrai šioje institucijoje, neskaitant aptarnaujančio ūkį personalo, dirba 3370 specialistų. Šis skaičius apibūdina šios institucijos biurokratijos apimtis (8 pav.).

8 pav. LR Vyriausybės administracijoje oficialiai dirbančio personalo skaičius

Kaip minėta anksčiau, ši institucija yra dinamiškos sudėties, ir yra linkusi kisti. Tai yra dėl to, kad Lietuvos šiandieninė demokratinė santvarka yra gana „jauna“, ir institucijų proporcijos bei koncepcijos yra tikslinamos ir kinta. Taip pat remiantis statistika (žr. 8 pav.) matosi, jog bendrai institucijos turi tendenciją augti, bet augimo tempai yra žymiai sulėtėję (4). Tai galima aiškinti tuo, jog

Lietuva pereina iš „kūrimosi“ stadijos, kai valstybinių institucijų sistemos plėtra buvo didelė, nes jos kūrėsi nuo pagrindų, o valstybė vijosi išsivysčiusių demokratijų modelius, į „tikslinimo“ stadiją, kai valstybinės institucijos veikiau linkusios tikslinti bei tobulinti savo sudėtį, nepatiriant didelių išorinių sistemos pokyčių, bet dinamiškai kintant proporcijoms jos viduje. Taip pat būtina pastebėti, jog stabilizavusis vyriausybinių institucijų plėtrai, progresuoja pilietinių-visuomeninių organizacijų, kurios įtakoja nagrinėjamos institucijos veiklą, plėtra (8 pav.). Jų įtaka ir sąsajos su Vyriausybe yra atskirai aptartos skyriuje „Pilietinės organizacijos“.

Apibendrinant, galima sakyti, kad remiantis esamos institucijos apimtimis, ją imant pagrindu, galima sudaryti LR Vyriausybės komplekso programą bei struktūros modelį, jame numatant galimybes jai persigrupuoti ir kisti sistemos viduje. Taip pat reikia įvertinti pilietinių-visuomeninių organizacijų padėtį šioje sistemoje. Toliau darbe bus vadovaujamas šios statistikos duomenimis, modeliuojant LR Vyriausybės komplekso programą.

1.2.6 Skyriaus apibendrinimas

Šiame skyriuje buvo iškeli du toliau esminiais laikomi veiksniai, susiję su Vyriausybės institucijos veiklos pagerinimu: tai jos kaip sistemos atvirumas bei centralizacija. Apibūdinta demokratiška LR Vyriausybės institucija, kuri iš principo reiškia atvirumą visuomenei. Atvirumas – tai dialogas. Šiame darbe svarbiausia yra praktinės priemonės, taikomos įdiegiant atvirumo nuostatą demokratiškoje institucijoje. Nagrinėjant politikos bei sociologijos mokslo šaltinius buvo įvardyta, jog integruota viešoji erdvė, protesto erdvė, nevyriausybinių organizacijų veikla prie institucijos, integruotas visuomeninių funkcijų blokas papildo administracinę institucijos veiklą bei yra priemonės, kurias taikant, galima teigti instituciją esant atvirą. Apibendrinant galima teigti, jog tokiose institucijose nyksta ribos tarp valdžios ir visuomenės – tarp viešumo ir privatumo.

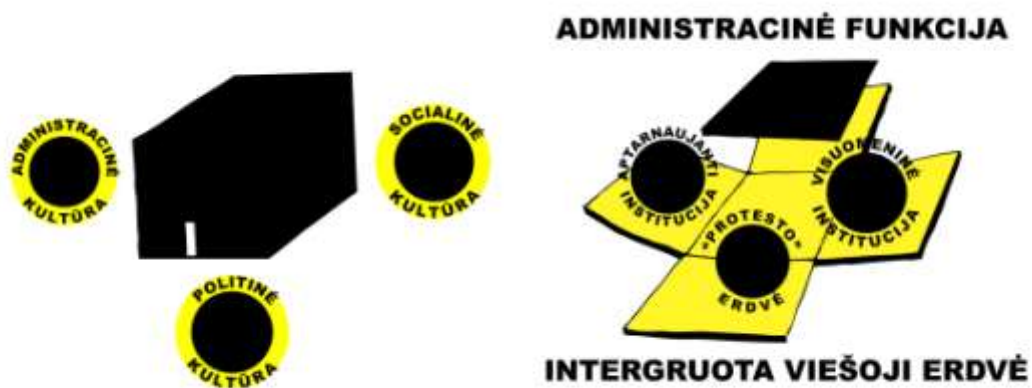
Šiame skyriuje LR Vyriausybės institucija apibūdinta, kaip centralizuota, hierarchiška sistema, kurios sudalinimo į posistemes lygis yra aukštas, o bendravimo tarp posistemų lygis gana

žemas. Toliau remiantis esamos institucijos darbuotojų kiekio analize ir jos duomenis imant pagrindu, bus sudaryta LR Vyriausybės komplekso programa bei detalus komplekso struktūros modelis.

Kaip šio skyriaus išvada taip pat pateikiamas teorinis Vyriausybės institucijos modelis, kuriuo bus remiamasi analizuojant bei vertinant vyriausybinių kompleksų analogus bei modeliuojant LR Vyriausybės komplekso koncepciją. Suformuluoti keturi pagrindiniai elementai, kuriais galima apibūdinti institucijos sąrangos modelį:

- Administracinis blokas su centralizacija pagrįstais ryšiais;
- Integruota viešoji–pilietinė erdvė (sujungianti kitus elementus);
- Nevyriausybinių organizacijų kartu su visuomeninių funkcijų bloku;
- Protesto erdvė.

Ši atviros institucijos konceptuali schema, apibrėžianti išvardintų elementų santykį, pateikiama 9 pav.

9 pav. Vyriausybės institucijos modelis

1.3 Vyriausybės kompleksas

Šiame skyriuje objektas bus analizuojamas kaip architektūrinis kompleksas, tyrinėjant analogus, administracinių pastatų tipologiją, paties komplekso programą. Taip pat remiantis institucijos analizės apibendrinimais bei Vyriausybės institucijos modeliu, vertinami analogai, ruošiant naujus šio komplekso organizacijos tipologinius papildinius.

1.3.1 Administraciniai pastatai – tipologija

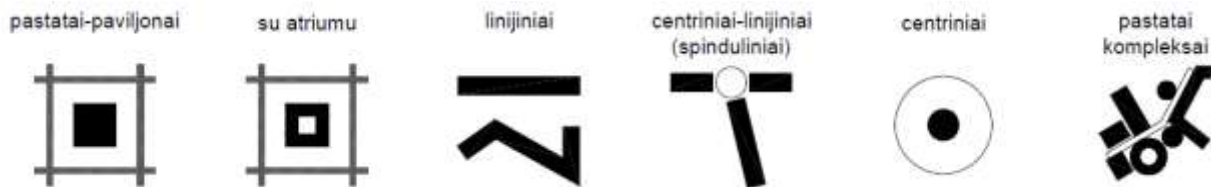
Administraciniai pastatai skirstomi į tris grupes (6). A grupė – valstybės valdymo institucijos: prezidentūros, parlamento, ministerijų, komitetų, kitų centrinių įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų centriniai pastatai. B grupė – miestų, rajonų, savivaldybių pastatai. C grupė – administracinių – ūkinių įstaigų pastatai, biurai.

Pagal pastato konfigūraciją ir plano organizavimo būdus, administracinius pastatus galima suskirstyti į kelis charakteringus tipus:

- 1, 2, 3 aukštų, pavilijoninio tipo pastatai, atviri iš visų pusių nuo miesto gatvių, arba pastatyti neužstatytame laisvame sklype;
- Pavilijoninio tipo pastatai, turintys šviesius kiemus – atriumus;
- Linijiniai įvairaus ilgio ir konfigūracijos pastatai;
- Linijiniai-centriniai pastatai, kurių darbo patalpos grupuojamos arčiau bendro centro arba komunikacijų ir aptarnavimo sistemų, zonų.

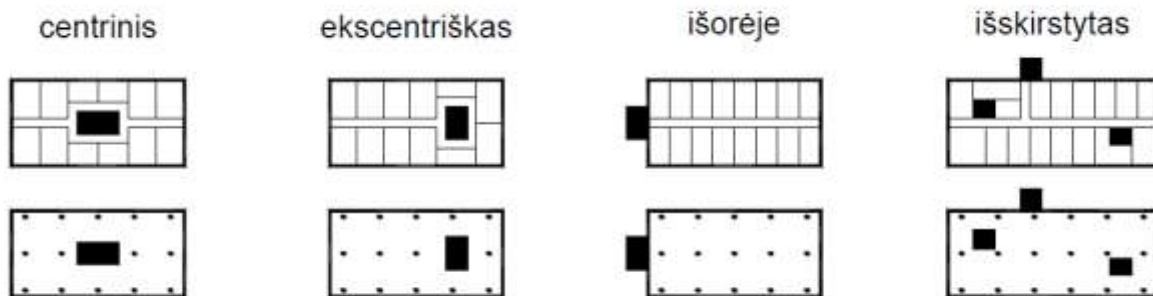
Kaip jau įvardyta, viena iš pagrindinių LR Vyriausybės komplekso funkcijų yra administracinė. Norint suvokti jos struktūrą bei vietą komplekse, reikia analizuoti administracinių pastatų tipologiją. Kadangi šis pastatų tipas itin paplitęs ir turi daug funkcijos variacijų, susiformavo įvairios jų planinės schemos, parenkamos priklausomai nuo vietos sąlygų, pastato funkcijos specifikos, pasirinktos konstrukcinės sistemos ir numatomos vidaus sistemos.

Pagal pastato konfigūraciją biurų pastatai gali būti:

10 pav. Administracinių pastatų konfigūracijos tipai

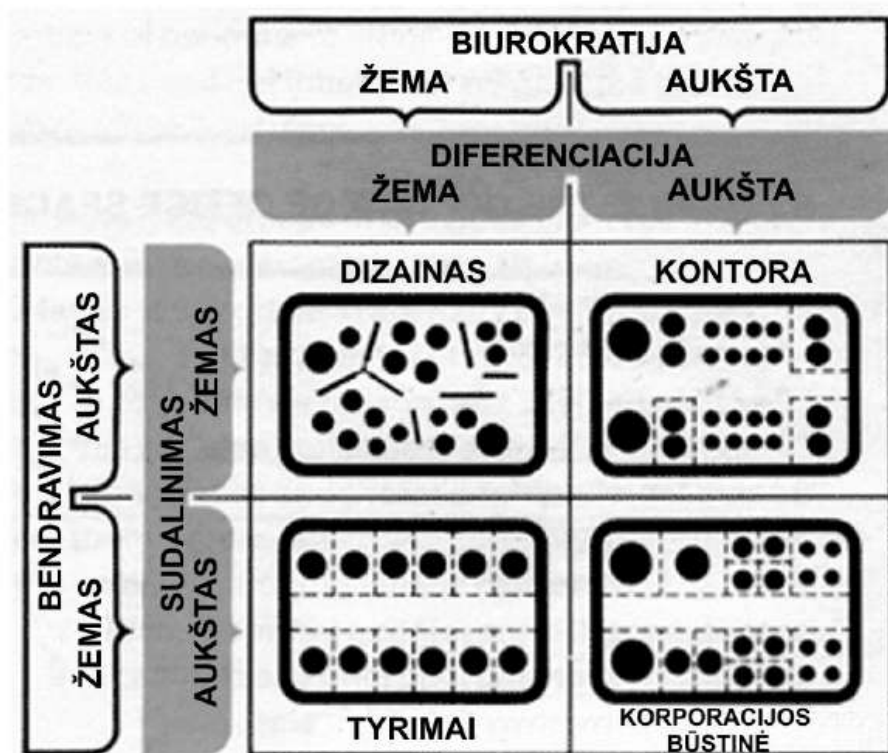
Taip pat strategiškai svarbus faktorius yra vertikalios komunikacijos pastato struktūroje. Vertikali cirkuliacija vyksta laiptinėmis bei liftais. Laiptinių išdėstymas gali būti: centrinis, ekscentriškas, išorėje, išskirstytas. Jose išsidėsto evakuacija bei komunikacijos. Pagrindinės vertikalių komunikacijų išdėstymo schemas pateikiamos 11 paveikslėlyje.

11 pav. Vertikalių komunikacijų išdėstymo pastate schemas

Sudėtingėjant pastato konfigūracijai, vertikaliosios komunikacijos gali atsirasti lenkimo pažastyse arba alkūnėse, atriumuose, jungtyse tarp dviejų korpusų ir kitur. Esant skirtingoms schemoms, keičiasi galimų įrengti patalpų gylis, komunikacijoms (koridoriams) skiriamų zonų plotas ir ilgis.

Vidaus planavimo schema pasirenkama priklausomai nuo darbo pobūdžio, įmonės politikos, siekiamo komforto lygio (12 pav).

12 pav. Darbo patalpų planavimo schemas priklausomybė nuo įmonės specifikos

Paprastai biurų pastatą sudaro pagrindinės, pagalbinės ir aptarnavimo patalpos (13 pav.) Taip pat galima išskirti darbo ir lankytojų patalpas (šis skirstymas reikšmingas sudarant funkcinę pastato schemą). Daugumoje biurų pastatų įrengiamos požeminės ar antžeminės automobilių saugyklos. Kartais, jei reikalauja įmonės darbo specifika, projektuojamos krovinių privežimo rampos ar gamybinės patalpos. Projektuojant svarbu tinkamai atskirti darbuotojų ir lankytojų patalpas. Šių dviejų funkcinių grupių santykis priklauso visų pirma nuo įmonės poreikių ir politikos, kurią turi atspindėti pastato architektūriniai sprendimai. Lankytojų patalpos dažniausiai numatomos lengviausiai pasiekiamose, reprezentatyviausiose pastato vietose su raiškiausiomis erdvėmis. Darbuotojų patalpose svarbu užtikrinti geras darbo sąlygas, itin patogius funkcinius ryšius.

PAGRINDINĖS PATALPOS	PAGALBINĖS PATALPOS	APTARNAUJANČIOS PATALPOS
DARBO KAMBARIAI KABINETAI	POSĖDŽIŲ SALĖS EKSPOZICIJŲ SALĖS LANKYTOJŲ PRIĖMIMO PATALPOS LAUKIAMIEJI VISUOMENINIŲ ORGANIZACIJŲ PATALPOS	VESTIBULIAI RŪBINĖS RŪKOMIEJI SANIATARINĖS PATALPOS VIEŠOJO MAITINIMO ĮSTAIGOS
	PASITARIMŲ KAMBARIAI VIDEO KONFERENCIJOS PATALPOS DIRBTUVĖS KOPIJAVIMO, SPAUŽDINIMO PATALPOS BIBLIOTEKOS ARCHYVAI TELEKOMUNIKACIJŲ OPERATORINĖS	APSAUGOS PATALPOS VALGOMASIS SU VIRTUVE DARBUOTOJŲ POILSIO PATALPOS INVENTORIAUS SANDĖLIAI REMONTO DIRBTUVĖS PERSONALO PATALPOS ŠIUKŠLIŲ PATALPOS INŽINERINĖS PATALPOS

LANKYTOJŲ
PATALPOS

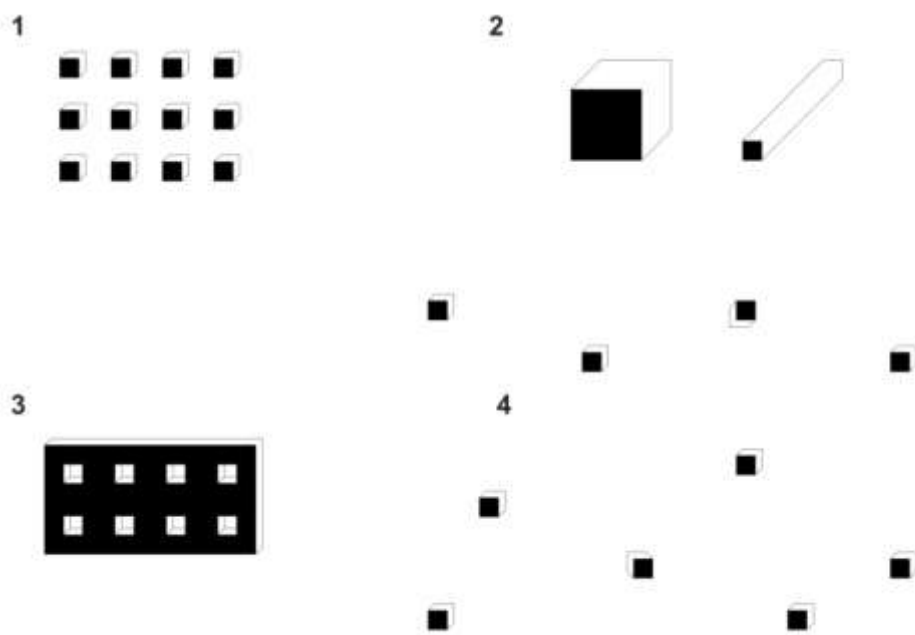
13 pav. Funkcinės administracinio pastato patalpų grupės

Įmonės struktūra ir darbo pobūdis tampa lemiamu kriterijumi formuojant darbo patalpų schemas, tačiau yra susiformavę pagrindiniai darbo vietų schemų tipai. Didesniuose pastatuose naudojamos kelių tipų darbo vietų schemas, atitinkančios atskirų padalinių darbo specifiką.

1.3.2 Vyriausybinių kompleksų tipologinė apžvalga

Pagal konfigūraciją, valstybinių pastatų kompleksai gali būti skirstomi į šiuos tipus:

1. Grupė pastatų vienoje teritorijoje;
2. Monolitiškas didelių gabaritų pastatas;
3. Monolitiškas plokščios konfigūracijos su kiemais;
4. Grupė pastatų išskaidytų po tarpusavyje nesusijusias atskiras teritorijas (14 pav.).

14 pav. Vyriausybinių kompleksų konfigūracijos tipai

Pasirinkti analizuoti keturi analogai, atitinkantys vieną iš pastatų kompleksų konfigūracijos tipų:

- „Justice city“ kompleksas Barselonoje, Ispanijoje;
- Vyriausybinių vykdomosios valdžios kompleksas Kremliuje, Maskvoje, Rusijoje;
- Vyriausybinių kompleksas-administracinis pastatas Reichstago parlamentarams Berlyne, Vokietijoje;
- Europos Komisijos administracinis kompleksas Briuselyje, Belgijoje.

Analogai bus analizuojami remiantis Vyriausybės institucijos modelyje apibrėžtais komplekso pagrindiniais aspektais (10 pav):

- Administracinis blokas su centralizacija pagrįstais ryšiais;
- Integruota viešoji–pilietinė erdvė (sujungianti kitus elementus);
- Nevyriausybinių organizacijų kartu su visuomeninių funkcijų bloku;
- Protesto erdvė.

Taip pat bus aptariama kiekvieno iš kompleksų dislokacija miesto atžvilgiu.

„Justice city“ kompleksas yra grupė pastatų vienoje teritorijoje. Pastatų grupė – pavilijoninio tipo pastatai. Galima sakyti, kad tarp jų projektuota viešoji erdvė, kurioje išsidėstę įėjimai į atskirus komplekso korpusus. Patekimas į atskirus korpusus yra paprastas, lengvai pasiekiamas. Viešoji erdvė formuojama gana uždarų fasadų, todėl pastatas atrodo gana savarankiškas ir neintegralus socialiniu

požiūriu. Visuomenių funkcijų blokai nėra akcentuojami ir aiškiai išreikšti. Komplexo administracinė funkcija yra sutelkta, atskiriems padaliniams projektuojami atskiri korpusai, tarp kurių ryšys yra per viešąją erdvę. Galima sakyti, jog dėl visomeninės erdvės pasklidusios komplekse, ši institucija yra gana atvira, o jos ryšys su piliečiais yra pakankama integralus. (15 pav.)

15 pav. Barselona, „Justice city“ kompleksas

Vyriausybinis vykdomosios valdžios kompleksas Kremliuje yra senojo sostinės valdovų komplekso vietoje. Komplexas apjuostas tvora, vizitai į teritoriją ribojami. Komplexą sudaro perimetrinio užstatymo miestelis, kurį sąlyginai galima vadinti plokščios konfigūracijos kompaktišku ansambliu su vidiniais uždariais kiemais. Priešais kompleksą yra didelė aikštė, tačiau gyvenimas joje yra atsietas nuo institucijos veiklos – aikštė atlieka tik reprezentacinę funkciją. Galima sakyti, jog tokia komplekso konfigūracija yra labai uždara, neintegrali, tačiau centralizacija yra stipri. Taip pat kompleksas yra monolitiškai administracinės funkcijos, jame nėra išreikštų visuomeninės paskirties atvirų elementų. Toks kompleksas labiau atitinka autokratiškos valstybės institucijos modelį, nei demokratiškos (16 pav).

16 pav. Vyriausybinių vykdomosios valdžios kompleksas, Kremlius, Maskva

Vyriausybinių kompleksas – administracinis pastatas Reichstago parlamentarams Berlyne yra monolitiškos plokščios konfigūracijos su kiemais struktūros. Pabrėžtina centralizuota kompaktiška tokio komplekso struktūra. Aplink kompleksą yra parkinės rekreacinės viešosios erdvės, kuriose gali burtis įvairaus mastelio žmonių grupės, o per pastato centrinę ašį eina pasažas. Pastatas integruotas su krantine, ties ja yra svarbūs pateikimai į kompleksą. Tai yra linijinis – centrinis pastatas, kurio darbo patalpos grupuojamos arčiau bendro centro arba komunikacijų ir aptarnavimo sistemų zonų. Komplexo funkcijoje dominuoja administracinė funkcija, tačiau ji yra papildyta skaitykla, kavinėmis, konferencijų, posėdžių patalpomis. Dėl struktūros gylio bei vizualaus vidaus ir išorės kontakto stygiaus kompleksas visgi sudaro uždaro išpūdį. (17 pav.)

17 pav. Vyriausybinių kompleksas, administracinis pastatas Reichstago parlamentarams Berlyne

Europos Komisijos administracinis kompleksas yra monolitiškas didelių gabaritų sutelktos funkcijos pastatas. Komplexas yra kompaktiškas, paremtas vertikalios ir horizontalios

cirkuliacijos balansu. Pabrėžtina centralizuota kompaktiška tokio komplekso struktūra. Jo prieigose formuojamos kompaktiškos erdvės. Galima teigti, jog šis pastatas nėra gerai integruotas į viešąją erdvę ir yra gana uždaras. Vertikalus tūris atitolina nuo bet kokio vizualaus kontakto su praeiviais ar aikštės lankytojais, dėl to kompleksas sudaro uždaroumo įspūdį (18 pav.)

18 pav. Europos Komisijos administracinis kompleksas Briuselyje

1.3.3 Esamas kompleksas

Esami komplekso pastatai yra Vilniaus centre bei architektūriškai geros kokybės. Tai yra vertingas nekilnojamas turtas. Kita vertus, beveik visi pastatai yra ne tam skirtos pirminės paskirties, arba statyti sovietmečiu ir neatitinka šiuolaikinių reikalavimų bei poreikių. Daugelis ministerijų yra įsikūrę ne tai paskirčiai projektuotuose statiniuose. Tai lemia nepatogų administracijos darbą ir neoptimalų nekilnojamo turto valdymą. Pastatai yra uždaro charakterio (19 pav.).

Funkciniu atžvilgiu, trūkumai iškyla dėl dviejų priežasčių. Kompleksas yra išskaidytas ir išbarstytas po miestą. Tai lemia painius bei ilgus kelius tarp jo atskirų dalių, apsunkina jo suvokiamumą, bei orientavimąsi jame. Komplekso pastatai nepritaikyti dinamiškai atvirai struktūrai, yra senos kitokioms reikmėms pritaikytos struktūros. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl institucija negali atsinaujinti „iš vidaus“.

19 pav. Esamo LR Vyriausybės komplekso pastatai

Kompleksas mieste išsidėstęs dispersiškai (20 pav.). Tarp atskirų ministerijų yra dideli atstumai. Tai sukuria keletą grupių problemų:

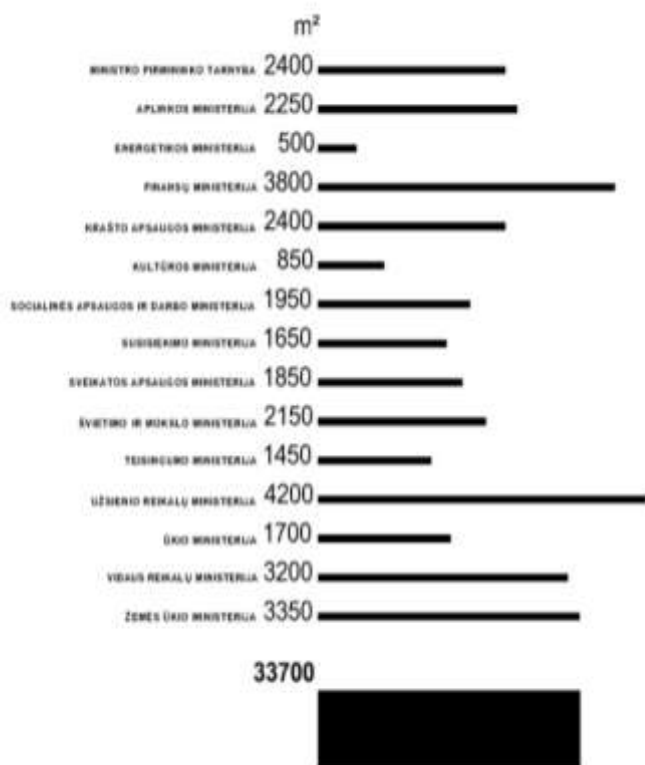
1. Kompleksas sunkiai suvokiamas tiek semantiškai tiek tiesiogiai;
2. Komplekso tarpusavio ryšiai apsunkinami nepatogių atstumų bei painaus kelio tarp jų;
3. Kompleksas sunkiai randamas naujam interesantui;
4. Centre susidarančios transporto bei socialinės problemos, kadangi darbuotojų „potvyniai“ ir „atoslūgiai“ į ir iš darbo vietos vyksta vienu metu visame komplekse.

Darbe siūloma kompleksą sutelkti vienoje vietoje, dėl to siūloma jį iškelti į naują teritoriją, kurioje galėtų būti projektuojama kompaktiška, centralizuota, funkciškai nevaržoma išorinių faktorių struktūra.

1.3.4 Siūlomos programos rėmai

Programai formuoti pagrindu imamas LR Vyriausybės administracijoje oficialiai dirbančio personalo skaičius, aptartas skyriuje *Esamos institucijos struktūros studija*. Preliminiariai administracinio korpuso programai formuoti randamos jos apimtys, skiriant kiekvienam nominaliam darbuotojui sąlyginai po 10m² funkcionalaus ploto (21 pav.).

21 pav. Remiantis darbuotojų skaičiumi, randamas administracijos darbo vietų su patarnaujančiomis patalpomis ir koridoriais reikalingas plotas

Administracinis korpusas savarankiškai be papildomų funkcijų negali funkcionuoti. Atsižvelgiant į *Vyriausybės institucijos modelį*, administracinė funkcija papildoma (22 pav):

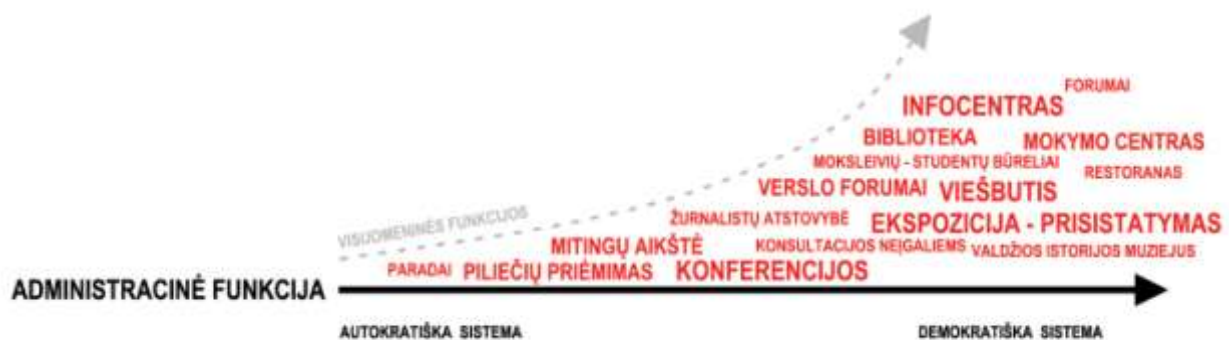
- Aptarnaujančių funkcijų bloku;
- Visuomeninių funkcijų bloku;
- Pagalbinėmis funkcijomis bei parkingu.

ADMINISTRACIJOS PLATFORMA

22 pav. Papildančios komplekso funkcijos

Visuomeniniame bei aptarnaujančiame bloke sutelkiama įvairovė funkcijų, kurių būtų negalima struktūriškai suformuoti dispersiškame komplekse. Sutelktame komplekse visuomenių funkcijų blokas yra proporcingas visos struktūros atžvilgiu bei racionalus. Tuo tarpu dispersiškame komplekse išskaidyta visuomeninė funkcija po visą kompleksą negali būti funkciškai turtinga, arba labai išdidėja jos proporcija komplekso struktūros atžvilgiu. Sutelktas administracinis korpusas papildomas įvairiomis visuomeninėmis funkcijų programomis, tam, kad būtų stiprinamas administracijos ir visuomenės integralumas (23 pav.).

23 pav. Visuomeninių funkcijų prie administracinės funkcijos schema

Šia preliminaria programa vadovaujantis bus suformuluotos dvi komplekso koncepcijos, pateikiamos variantinio projektavimo skyriuje.

1.4 Vietos analizė

Teritorijos padėtis miesto atžvilgiu yra strategiškai dėkingoje vietoje. Komplexo projektavimui pasirinkta teritorija buvusios „Velgos“ gamyklos teritorija, esanti ties Neries upe, Vingio parku, Geležinio Vilko gatve, bei Pietinis aplinkkelis. Šioje vietoje miesto bendrajame plane (iki 2015m) numatyta konversija iš pramoninės į daugiavfunkcišką teritoriją, numatomą bei tankaus kompaktiško užstatymo. Ši teritorija yra Vingioparko prieigose. Vyriausybės kompleksas, jeigu būtų projektuojamas šioje teritorijoje, galėtų papildyti ją plačia funkcijų skale, tapri viena iš svarbiausių šios teritorijos funkcijų greta komercinės, gyvenamosios, administracinės bei rekreacinės, pritraukiantis didelius lankytojų srautus, suformuotų šios teritorijos naująją dominantę. Taip pat kaip viešosios institucijos pastatas galėtų formuoti viešąją erdvę kuri taptų šios teritorijos ir greta esančių teritorijų visuomeninių centru bei traukos tašku.

Pasirinkta teritorija yra strategiškai geroje vietoje tokiame dideliame komplekse. Ji ribojasi su Pietiniu aplinkeliu, greitaeigia Geležinio Vilko gatve, neoliese yra savanorių prospektas. Ši teritorija yra tarsi miesto vartai. Susisiekimo bei radimo prasme šios teritorijos charakteristikos idealiai tinka LR Vyriausybės kompleksui.

24 pav. Nagrinėjamos teritorijos ribos

Nagrinėjamos teritorijos ribos (24 pav.) apima buvusios „Velgos“ gamyklos teritoriją. Ją riboja Neris, Vingio parkas, Geležinio Vilko gatvė, bei Pietinis aplinkkelis.

1.4.2 Teritorijos užstatymo struktūra

URBANISTINIAI MORFOTIPAI

25 pav. Urbanistiniai morfotipai

Teritorijoje dominuoja laisvas industrinis užstatymas, paveldėtas iš buvusio „Velgos“ gamyklos komplekso (25 pav.). Pagal Vilniaus BP, teritorijoje numatoma konversija ir kompaktiškas multifunkcinis užstatymas. Kaimyninėse teritorijose dominuoja arba laisvas industrinis užstatymas, kurį planuojama ankščiau ar vėliau konvertuoti į gyvenamąsias, biurų ir komercijos teritorijas, arba gyvenamosios teritorijos. Kitame krante yra „Litekspo“ rūmų kompleksas su laisvo pobūdžio reprezentaciniu užstatymu. Teritorijoje reikia iš naujo formuoti vidinių gatvių tinklą. Bei ryšius su bendra miesto struktūra, atstatyti urbanizuotos teritorijos ryšius su upe, Vingio parku. Reikia sukurti naują identitetą.

1.4.3 Gamtinio karkaso analizė

GAMTINIS KARKASAS

26 pav. Gamtinis karkasas

Teritorja randasi gamtinio karkaso masyvo bei buvusių industrinių urbanizuotų teritorijų sandūroje (26 pav.). Vingio parkas yra kultūrinė gamtinė vertybė. Neries upė yra „žalioji jungtis“. Tai yra vertingos vietos identiteto dominatės. Būtina pabrėžti šio žaliojo karkaso elementų vertingąsias savybes bei rasti aiškius ryšius su gretima urbanizuojama teritorija. Teritorijoje galima išskirti buferinę zoną, kuri suformuotų perėjimą tarp Vingio parko ir greta numatyto kompaktiško tankaus užstatymo.

1.4.4 Transporto srautų analizė

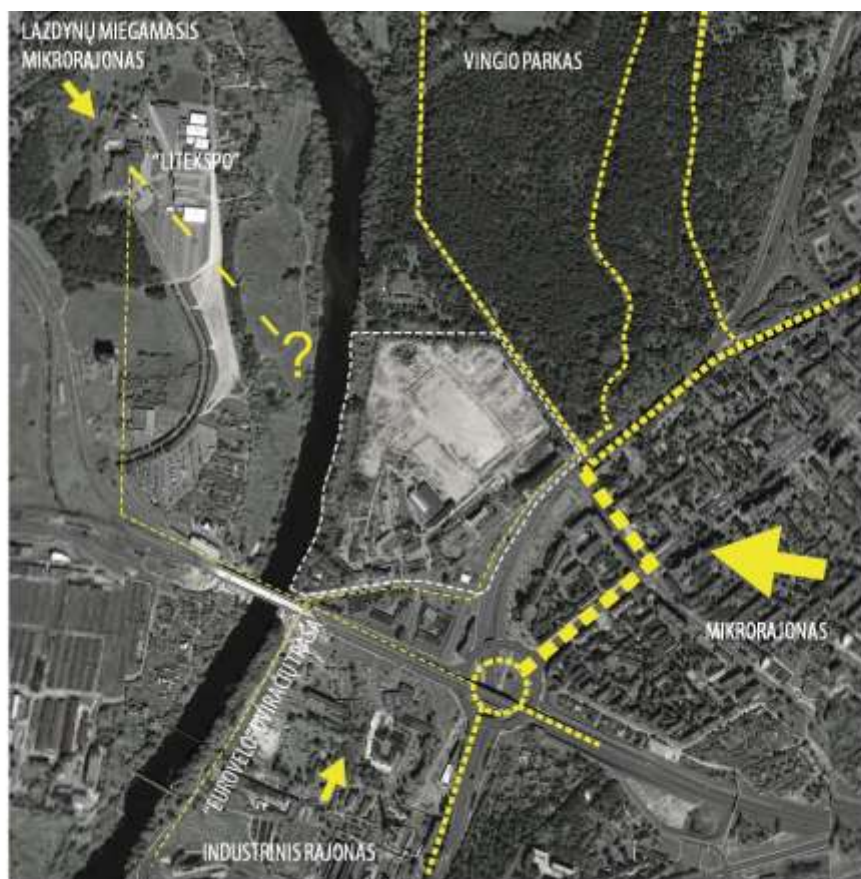
TRANSPORTO SRAUTAI

27 pav. Transporto srautų schema

Nagrinėjama teritorija ribojasi su Vilniaus pietiniu aplinkkeliu, rytuose – su numatoma rekonstruoti Geležinio Vilko greito eismo gatve. Vilniaus miesto BP šiaurinėje teritorijos dalyje numatyta galimybė įrengti pėsčiųjų ir viešojo transporto tiltą, kuris sujungtų Vingio parką ir "Litexpo" parodų rūmų teritoriją (27 pav.).

Teritorija transporto prasme aptrenauja stiprios magistralinės gatvės. Iš jos labai geras susisiekimas su centru, senamiesčiu mašina ar viešuoju transportu. Taip pat strategiškai svarbus faktorius yra BP numatoma prieplauka, kuri susungia ju upiniu Vilniaus transporto tinklu. Reikia pabrėžti kad teritorijoje nesuformuotas vidinis gatvių tinklas.

1.4.5 Pėsčiųjų srautų analizė

PĖSČIŲJŲ – DVIRAČIŲ SRAUTAI

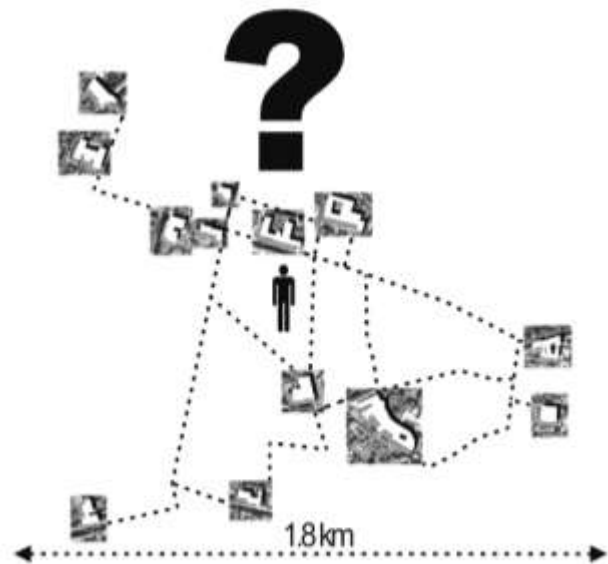
28 pav. Pėsčiųjų ir dviratininkų srautų schema

Esami pagrindiniai žmonių srautai (28 pav.) yra iš aplinkinių miegamųjų rajonų į Vingio parką, nes teritorija yra pako prieigose. Nesuformuotas priėjimas prie upės, taip pat patekimas į kita krantą. BP plane numatytas pėsčiųjų tiltas tarp pratęsiantis Gerosios Vilties gatvę, link Litexpo rūmų teritorijos.

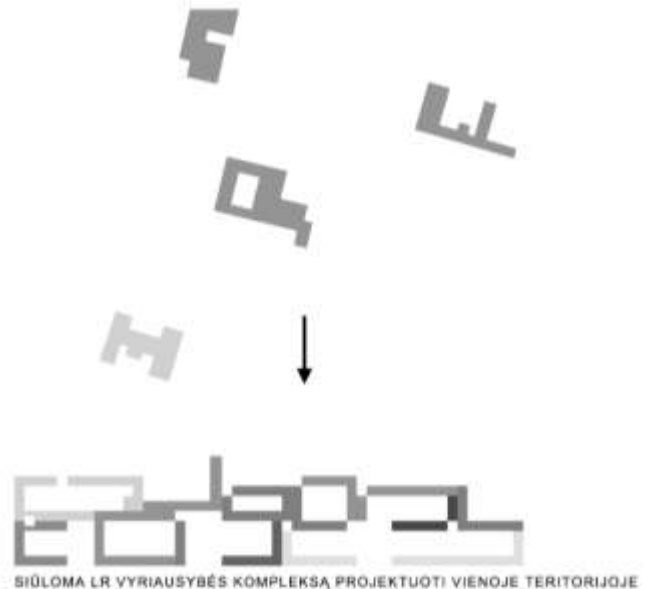
Naujas tiltas išspręstu dviejų krantų susijungimo problemas. Teritorija turi suformuoti aiškias prieigas Vingio parkui. Atsižvelgiant į numatomas konversijas šioje teritorijoje bei greta jos, galima teigti, jog teritorija yra potencialiai labai lankomoje sankryžoje, kur reikalinga aikštės tipo viešoji erdvė

LR VYRIAUSYBĖS KOMPLEKSAS VILNIAUS CENTRE (ESAMA SITUACIJA)

..... POTENCIALI CENTRO PLĖTRA ● SUBCENTRO DOMINANTE

SIŪLOMA LR VYRIAUSYBĖS KOMPLEKSĄ PROJEKTUOTI VIENOJE TERITORIJOJE

29 pav. LR Vyriausybės komplekso perkėlimas

LR Vyriausybės naujo komplekso poreikiai aptarti prieš tai buvusiose skyriuose. LR Vyriausybę siūloma perkelti pasirinktą teritoriją dėl šių jos charakteristikų:

- Teritorijos kryptimi galima potenciali miesto centro plėtra, konvertuojant buv. Pramonines teritorijas;
- Teritorija yra startegiškai geroje vietoje susisiekimo su miesto centru bei su kitais Lietuvos miestais prasme;
- Teritorijoje numatoma daugiafunkcė paskirtis tinka išsikeltiems Vyriausybės komplekso integravimo į visuomeninį žmonių gyvenimą tikslams įgyvendinti;

- Numatomoje konvertuoti ir tankinti teritorijoje trūksta urbanistinės dominantės bei viešosios erdvės; kurias galėtų suformuoti LR Vyriausybės kompleksas - miesto ir visos Lietuvos svarbos objektas.
- Teritorijai yra potenciali žmonių būrimosi vieta, tai yra labai svarbus faktorius atvirai integruotai LR Vyriausybės Institucijai..

1.4.6 Paveldosaugos įvertinimas

Teritorijai aktualūs Vilniaus miesto bendrojo plano sprendiniai:

Bendrojo plano Vilniaus miesto urbanistinių problemų sprendimo arealų brėžinyje (30 pav.) teritorija patenka į: Neries integravimo (mėlynas), Naujo miesto charakterio realizavimo (oranžinis) arealus. Bei ribojasi su teritorija, patenkančia į pramonės konversijos– aplinkos humanizavimo (violetinį) arealą.

30 pav. Urbanistinių problemų sprendimo arealai

Bendrojo plano kultūros vertybių brėžinyje (31 pav.) artimiausi teritorijai pažymėti kultūros paveldo objektai yra: Antakalnio kapinės (Nr.25), bei siūlomos urbanistinių kultūrinių draustinių teritorijos: Vingio parkas (Nr.8), Lazdynų rajonas (Nr.9). Pačioje teritorijoje saugotinių objektų nėra.

31 pav. Kultūros vertybės teritorijoje

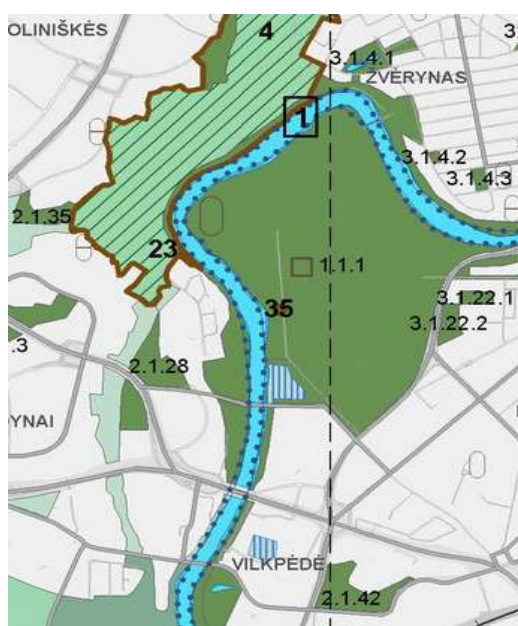
Bendrojo plano kultūros vertybių apsaugos ir esamos būklės brėžinyje (32 pav.) artimiausi paveldo objektai nagrinėjamai teritorijai:

Statiniai: Dievo apvaizdos bažnyčia (Nr. 2)

Urbanistikos paminklai: teritorija ribojasi su Vingio parku (Nr. IV) bei yra vizualus ryšys su Lazdynų rajonu (Nr. I)

Pačioje teritorijoje saugotini objektai nenurodomi.

32 pav. Kultūros vertybių apsauga teritorijoje

Bendrojo plano gamtos vertybių, želdynų ir viešųjų erdvių sistemos brėžinyje (33 pav.) artimiausio saugomos teritorijos yra:

Karoliniškių kraštovaizdžio draustinis (Nr. 4)

Plikakalnio atodanga (Nr. 23)

Vingio parko šaltinis (Nr. 35)

Teritorija pakrantėje ribojasi su „Natura 2000“ teritorija.

Nagrinėjamoje teritorijoje nėra saugotinių objektų.

33 pav. Gamtos vertybės teritorijoje

Bendrojo plano Gamtinio karkaso ir želdinių reglamento problemine teritorijose brėžinyje (34 pav.) artimiausios reglamentuojamos teritorijos patenka į Neries pakrančių nuo Jankiškių iki Vingio, bei Neries pakrantės, pašlaičių ir paslėnių pagrindinėje miesto dalyje teritorijų zonas.

Teritorija ribojasi su Vilniaus senamiesčio ir kitų urbanistinių draustinių zona. Nagrinėjama teritorija į reglamentuotas saugomas zonas nepatenka.

34 pav. Gamtinis karkasas teritorijoje

Skyriaus apibendrinimai. Objektų įtrauktų į Lietuvos Respublikos *Kultūros vertybių registro* sąrašą teritorijoje nėra.

Daliai teritorijoje esančių statinių gali būti taikomas savavališko statinio statusas.

Dėl specifinio išsidėstymo kraštovaizdyje teritorija gali pretenduoti į *sudėtinės kultūrinio kraštovaizdžio dalies* apibrėžimą, nurodytą Nekilnojamo kultūros paveldo apsaugos įstatyme.

Teritorijos vertę stiprina unikali jos padėtis gamtiniame kraštovaizdyje.

Remiantis „Europos kraštovaizdžio konvencija“ teritorijoje galima taikyti "kraštovaizdžio planavimo" sąvoką, pratęsiant ir stiprinant kaimynines gamtinio karkaso vertingas teritorijas.

Nors teritorijoje nėra saugotinių vertybių, tačiau, jai galima taikyti integruoto planavimo ir saugojimo terminus.

Teritorijoje siūloma pratęsti gretimų saugotinių teritorijų vertingąsias „gamtinio paveldo“ savybes, remiantis "kraštovaizdžio planavimo" principu, stiprinant „sudėtinio gamtinio kraštovaizdžio“ savybes bei Vilniaus „gamtinio karkaso“ („žalioji jungtis“) vientisumą.

Teritorijoje prie Vingio parko prieigų siūloma kurti integruotą viešąją erdvę - buferinę dalinai urbanizuotą žaliąją zoną, skiriančią Viniaus BP (iki 2015 m.) numatomą kompaktiškai urbanizuoti buvusią industrinę teritoriją ir Vingio parką.

1.5 Analitinės dalies apibendrinimai

Apibendrinimai apima keletą pagrindinių tezių, kurios turėtų tapti koncepcijų plėtros bei projektavimo atspirties tašku:

Apibūdinta demokratiška LR Vyriausybės institucija, kuri iš principo reiškia atvirumą visuomenei.

Nagrinėjant politikos bei sociologijos mokslo šaltinius buvo įvardyta, jog integruota viešoji erdvė, protesto erdvė, nevyriausybinių organizacijų veikla prie institucijos, integruotas visuomeninių funkcijų blokas papildo administracinę institucijos veiklą bei yra priemonės, kurias taikant, galima teigti instituciją esant atvirą.

Darbe buvo iškeli du toliau esminiais laikomi veiksniai, susiję su Vyriausybės institucijos veiklos pagerinimu: tai jos kaip sistemos atvirumas bei centralizacija.

Tiriamajame darbe LR Vyriausybės institucija apibūdinta, kaip centralizuota, hierarchiška sistema, kurios sudalinimo į posistemes lygis yra aukštas, o bendravimo tarp posistemių lygis gana žemas.

Tiriamajame darbe buvo nustatytas teorinis atviros Vyriausybės institucijos modelis, kurį sudaro keturi pagrindiniai elementai:

- Administracinio bloko su centralizacija pagrįstais ryšiais;
- Integruota viešoji–pilietinė erdvė (sujungianti kitus elementus);
- Nevyriausybinių organizacijų kartu su visuomeninių funkcijų bloku;
- Protesto erdvė.

Koncepcijoms siūloma remtis šiuo modeliu bei esamo komplekso statistiniais duomenimis išvestiniais rasta duomenimis.

Pasiūlyta projektavimui teritorija strategiškai atitinka projektuojamo objekto poreikius.

Remiantis vietos analize nustatyta, jog teritorijoje nėra paveldosaugos prasme vertingų saugotinių urbanistinių ar gamtinių elementų.

. Objektų įtrauktą į Lietuvos Respublikos *Kultūros vertybių registro* sąrašą teritorijoje nėra.

Teritorijoje prie Vingio parko prieigų siūloma kurti integruotą viešąją erdvę – buferinę, dalinai urbanizuotą žaliąją zoną, skiriančią Viniaus BP (iki 2015 m.) numatomą kompaktiškai urbanizuoti buvusią industrinę teritoriją ir Vingio parką.

Šis darbas kelia klausimą apie esmines instituciniu – politinių pastatų projektavimo gaires, todėl galėtų būti pradžia nuodugnesniems „atvirų“ institucijų tyrimams.

2. BAIGIAMOJO DARBO PROJEK TINĖ DALIS

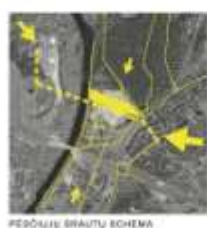
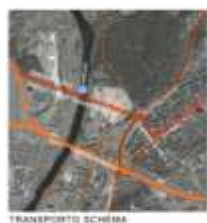
Baigiamojo darbo projektinė dalis susideda iš dviejų skyrių. Pirmas skyrius skirtas variantinio projektavimo metu suformuluotoms koncepcijoms pristatyti. Antrame skyriuje pristatomas galutinis LR vyriausybės komplekso projektas.

2.1 Variantinis projektavimas

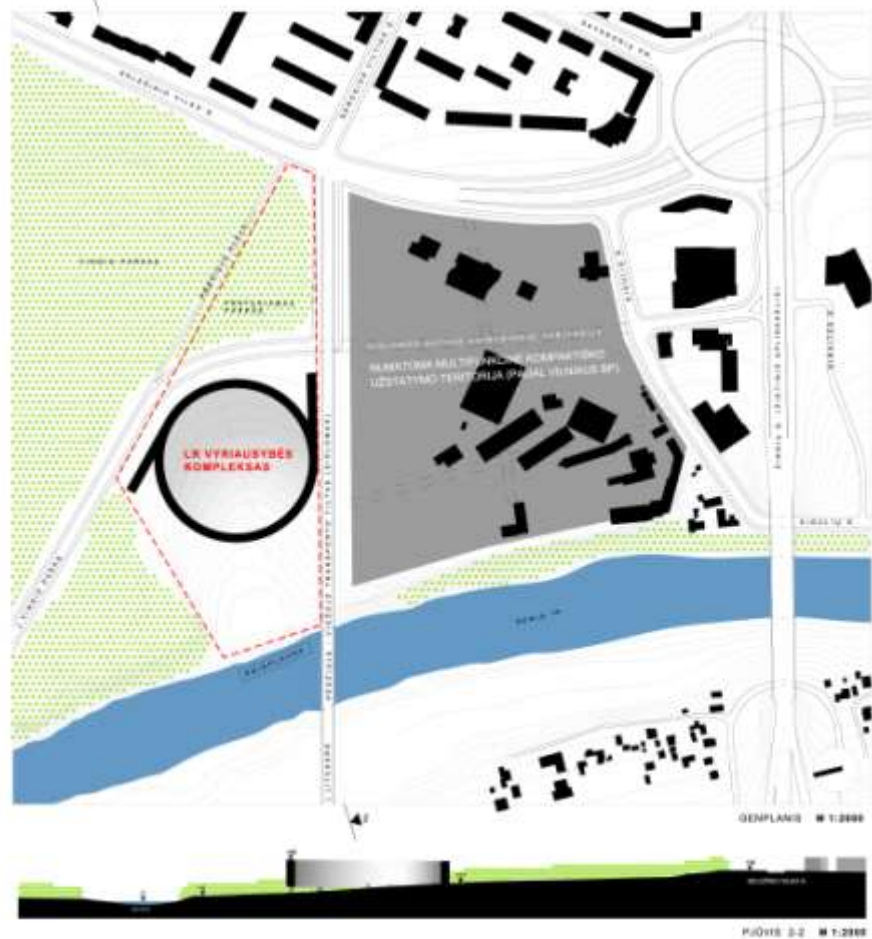
Variantinio projektavimo metu buvo pateikto dvi LR Vyriausybės komplekso koncepcijos: 1 – „Agora“, 2 – „Forumas“. Abi koncepcijos, kaip sufleruoja jų pavadinimai, remiasi visuomenių antikinių institucijų-viešųjų erdvių Agoros bei Forumo interpretacija.

„Agora“ (35 pav.) – koncepcijos šerdis – viešoji erdvė aikštė, kuroje struktūriškai sąveikauja visos komplekso struktūrinės dalys: administracinė platforma, Viešosios bei aptarnaujančios funkcinių blokai – „kojo“, protesto erdvė. Viešoji erdvė pasitelkiama sutelkti visas institucijos funkcijas ir skatijna jų tarpusavio integraciją, bei visuomenės integraciją į ją.

„Forumas“ (36 pav.) – koncepcijos šerdis – viešoji erdvė kiemas, kuroje struktūriškai sąveikauja visos komplekso struktūrinės dalys: administracinė platforma, Viešosios bei aptarnaujančios funkcinių blokai – „kojo“, protesto erdvė. Viešoji erdvė pasitelkiama sutelkti visas institucijos funkcijas ir skatijna jų tarpusavio integraciją, bei visuomenės integraciją į ją.

35 pav. Konceptija „Agora“

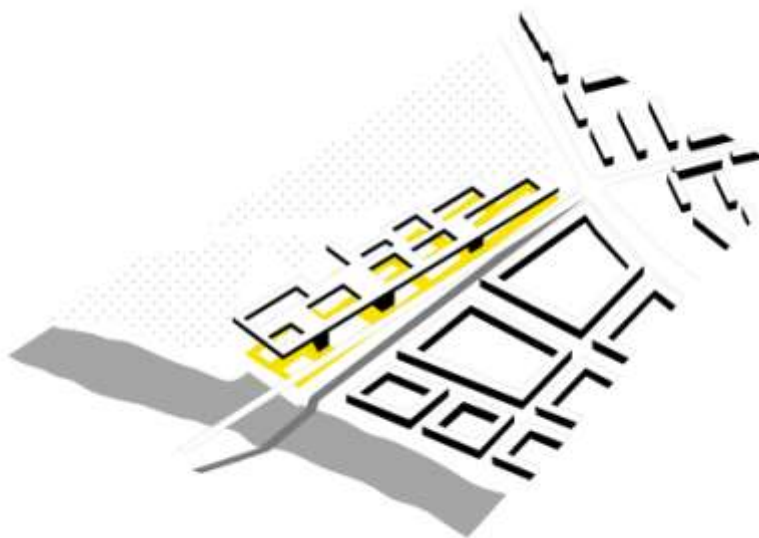
36 pav. Konceptija „Forumas“

2.2 LR Vyriausybės komplekso projektas

Analitinėje dalyje buvo suformuluotas institucijos koncepcinis modelis (10 pav.), pagal kurį išplėtos dvi LR Vyriausybės komplekso koncepcijos. Projekte pasirinkta vystyti koncepcija „Agora“, kurios pagrindiniai struktūriniai elementai yra:

- Administracinis blokas su centralizacija pagrįstais ryšiais;
- Aptarnaujančios funkcijos segmentas;
- Integruota viešoji–pilietinė erdvė (sujungianti kitus elementus);
- Nevyriausybinių organizacijų kartu su visuomeninių funkcijų bloku;
- Integruota „protesto“ erdvė.

Remiantis analitinėje dalyje suformuluotais pagrindiniais struktūriniais elementais, buvo suformuota atitinkama pastato erdvinė struktūra (X pav.). Suformuota platforma, kurioje talpinamas biurokratinis aparatas – valdininkų darbo vietos - *galinis ofisas (Back Office)*. Remiantis koncepcija „Agora“, suformuota viešoji erdvė po „pakelta“ platforma. Kaip funkcinis bei konstrukcinis ryšys, projektuojamos „kojos“ - visuomeninių bei aptarnaujančių funkcijų korpusai, laikantys „pakeltą“ platformą. Šios atlieka *pirminio ofiso (Front Office)* funkciją ir užpildo aikštę žmonių srautais. Jos yra atviriausia komplekso dalis. Aikštė, „kojos“ ir platforma kartu formuoja dinamišką bei atvirą institucijos charakterį.

37 pav. Projektuojamos LR Vyriausybės erdvinis vaizdas

Platforma. Projektuojamas stabilus biurokratijos darbo vietų blokas, kuris programiškai yra pakankamai nusistovėjęs ir stabilus. Remiantis esamo komplekso analizės duomenimis, suformuota biurokratinė platforma, talpinanti visų šios institucijos biurokratų darbo vietas. Joje aplink atvirus kiemus grupuojasi atskirų ministerijų ofisai. Platforma organizuojama remiantis *priekinio ofiso (Front Office)* ir *galinio ofiso (Back Office)* principu, kai pirmajame preliminariai sprendžiamos visos su institucija susijusios lankytojo problemos bei turimi interesai, o antrajame yra riboto lankomumo biurokratų darbo zona, į kurią lankytojas nukreipiamas neišsprendus problemos pirmojoje.

Taip pat platforma yra organizuojama horizontalios cirkuliacijos principu. Horizontalios cirkuliacijos efektyvumas užtikrinamas hierarchine ryšių sistema. Platformos ilgojoje kraštinėje suformuoti trys pagrindiniai „*portalai*“, kurie skirti aptarnauti atskirą grupę ministerijų. Portalus jungia horizontalūs eskalatoriai ir vidinis komplekso greitkelis pėstiesiems. Juose suformuota erdvės sanoka tarnauja lankytojo pirminio aptarnavimo funkcijai – informavimui. Čia vieno langelio principu sprendžiamos pirminės problemos. Šioje erdvėje yra išdėstyti atskirų ministerijų sekretoriatai. Ji platformoje funkcionuoja lyg filtras tarp *priekinio ofiso (Front Office)* ir *galinio ofiso (Back Office)* sektorių ir pačiame komplekse. *Priekinio ofiso* aikštelės erdvė portaluose perauga į *galinio ofiso* galerijas bei koridorius. Principą galima palyginti su medžio kamieno peraugimu į šakas ir t.t. Koridoriai ir galerijos projektuojami tokiu principu, kad viena ilgoji kraštinė ribotųsi su fasadu į vidinius kiemus, taip stiprinant lankytojo vizualinį ryšį su dirbančiais biurokratais, taip pat išvengiant klaustrofobiškos erdvės. Koridoriais patenkama į konkrečių vyriausybės nominalių darbuotojų darbo vietas.

„Kojos“. Po platforma projektuojami aptarnaujančios ir visuomeninės funkcijų korpusai – vertikalūs atraminiai segmentai - „kojos“. Šios funkcijos komplekse yra programiškai dinamiškos, nenusistovėję, lanksčios bei galinčios kisti. Segmentai, išsidėstę komplekse tolygiai dispersiškai, yra struktūriškai „išauginti“ iš platformos struktūros. Viso pastato struktūroje yra keturiolika „kojų“. Tai yra atraminiai segmentai, kuriuose yra erdvė vertikaliesiems ryšiams tarp aikštės bei platformos, kuriuose talpinamos komplekso aptarnaujančios ir visuomeninės funkcijos, inžinerija, komunikacijos ir evakuaciniai keliai. Funkciškai „kojos“ skirstomos į šiuos tipus:

1. Funkciškai sujungtos su aikšte ir su platforma. Tai „kojos“ portalai - filtras ir jungtis tarp aikštės bei platformos. Jose funkcijos išsidėsto aplink *atriumą*, o šios erdvės formavimo priemonę galima palyginti su kaladėlių išdėstymu inde, kai atriumo erdvė pasklinda tarp jų. Taip formuojama vientisa daugiasluoksnė dinamiška erdvė, visumos suvokimo jausmas, išryškinamos vertikalios komunikacijos bei vertikalus judėjimas. Šių „kojų“ vidinė erdvė struktūriškai perauga į platformos portalų erdves, taip sukuriamą vientisą *priekinio ofiso (Front Office)* kombinuotą struktūrą. Kadangi šiose „kojose“ yra pagrindiniai įėjimai į kompleksą, pasirinkta atitinkama erdvės formavimo priemonė, stiprinanti visumos pajautimo įspūdį patekus į pastatą. Lankytojas pro jas patenka, jose sprendžia problemas, jam suteikiama informacija, jose vyksta konferencijos, forumai, mokymai, susibūrimai, posėdžiaujama, pristatomi projektai. Jos kartu su antro tipo kojomis yra atviriausia komplekso dalis. Šiose kojose dalis fasadų projektuojami ištisine vitrinine plokštuma. Jie yra atviri į aikštės erdvę, bei į aplinkines komplekso teritorijas. Tokiu būdu dinamiškas interjeras papildo aikštės scenografiją.

2. Funkciškai sujungtos tik su aikšte. Tai „kojos“, kuriose yra nevyriausybinių organizacijų, mediateka, kavinės. Jose įrengti vertikalūs ryšiai tarnauja cirkuliacijai pačiose kojose bei kaip evakuaciniai keliai iš platformos, tačiau patekimas iš jų į platformą ribojamas.

3. Funkciškai sujungtos tik su platforma. Tai technologinės kojos, kuriose įrengiamos ventkamos, ūkinės-techninės patalpos. Jose įrengti vertikalūs ryšiai tarnauja evakuacijai bei patekimui iš platformos į technines patalpas.

Aikštė. Remiantis koncepcija „Agora“, suformuota viešoji erdvė po „pakelta“ platforma. Viešojo komplekso erdvė formuojama kaip parko ir aikštės hibridas. Komplexas yra viešoji įstaiga ir yra projektuojamas struktūriškai atviras, o aikštė yra komplekso šerdis. Joje yra išsidėsčiusios „kojos“ su įėjimais ir viešosiomis komplekso funkcijomis. Viešosios erdvės, protesto erdvės, visuomeninių funkcijų ir biurokratinės-administracinės platformos sąveika yra pagrindinis šio projektinio darbo tikslas. Aikštė skirta dideliems pėsčiųjų srautams – komplekso lankytojams bei darbuotojams. Taip pat ji skirta tiriamajame darbe aptartai protesto erdvei – politiniams sambūriams, mitingams, streikams, piketavimams, pavieniams viešiesiems pasisakymams, įvairioms pilietinėms akcijoms po atviru dangumi.

Gyvybingos visuomeniškos aikštės principas įgyvendinamas atsižvelgiant į šiuos esminius aspektus:

Pėsčiųjų srautai per aikštę ir į ją. Teritorija formuoja Vingio parko prieigas bei Neries krantinę ir tarnauja kaip viešoji erdvė aplinkui išsidėsčiusioms teritorijoms. Ją kerta skersiniai pėsčiųjų srautai iš greta planuojamų daugiaviečių paskirties kvartalų, miegamųjų kvartalų ties Geležinio Vilko g., Gerosios Vilties g. ir Savanorių pr. link Vingio parko. Aikštė projektuojama ties numatomu pėsčiųjų ir viešojo transporto tiltu, kuriuo į ją nukreipiami srautai iš kito Neries kranto – Litexpo rūmų bei Lazdynų mikrorajono. Taip pat į aikštę didelių žmonių srautus sutrauktų pats kompleksas. Galima teigti, jog aikštės teritorija tarnautų įvairiems gausiems pėsčiųjų srautams.

Funkcinė įvairovė aplink aikštę ir joje. Komplexo teritorijoje dominuoja administracinė funkcija ir su ja susijusios visuomeninės funkcijos. Ilgąją pietinę aikštės liestinę perimetriniu užstatymu formuoja numatomi daugiaviečiai kvartalai. Šiaurinė kraštinė formuojama Vingio parko, kuris tarnauja kaip miesto rekreacinis gamtiškas arealas, rytinėje aikštės pusėje yra miegamieji rajonai. Apskritai galima teigti, jog aikštė yra integruota į daugiaviečių urbanistinę struktūrą ir funkciniu požiūriu ji užpildyta visavertiškai.

Turinys. Semantiškai ir funkciškai pačios aikštės turinys trejopas. Pirma, „Agora“ yra politizuota dėl joje numatomų protesto, reprezentacinių, memorialinių erdvių bei paties komplekso funkcijos. Antra, ši viešoji erdvė gali būti vadinama rekreacinio pobūdžio, nes papildo Vingio parko - turtingo gamtinio karkaso – prieigas bei „apgyvendina“ Neries krantinę. Trečia, šioje erdvėje numatoma bendruomeninė funkcija reiškia, kad joje žmonės leistų aktyvų kasdieninį laisvalaikį, maitintųsi ir pan. Dėl daugiaplanės tūrinės kompozicijos „Agoroje“ formuojamos specifinės suberdvės, atitinkančios kiekvieną iš jos skirtingų turinių.

Projektuojama vieša erdvė, kaip komplekso dalis, papildo instituciją ir padeda LR Vyriausybei tapti tiek simboliškai, tiek tiesiogine prasme atvira ir bendraujančia su piliečiais institucija. Tai galima teigti, kadangi aikštė:

- formuojama dideliame skaičiui žmonių, su skirtingais interesais;

- yra papildoma įvairių funkcijų amplitudė įvairiu dienos laiku;
- funkciškai sąveikauja su gretimomis teritorijomis bei papildo jas;
- yra numatoma strategiškai svarbioje miesto vietoje, kur, jai atsiradus, susivestų stambūs kasdieniniai pėsčiųjų srautai;
- užtikrina galimybę įvairaus masto politizuotiems – pilietiniams susibūrimams;
- taip pat yra aiškiai susieta ir integruota į pati kompleksą.

2.2.1 LR Vyriausybės komplekso programa

Programa grupuojama į keturias pagrindines funkcijų grupes:

- Administracinės funkcijos;
- Aptarnaujančios funkcijos;
- Visuomeninės funkcijos;
- Parkingas ir kitos techninės funkcijos.

Svarbi ir esminė komplekso dalis yra formuojama viešoji - bendruomeninė erdvė.

ADMINISTRACIJA

MINISTRO PIRMININKO TARNYBA	2400m ²
APLINKOS MINISTERIJA	2250m ²
ENERGETIKOS MINISTERIJA	500m ²
FINANSŲ MINISTERIJA	3800m ²
KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA	2400m ²
KULTŪROS MINISTERIJA	850m ²
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA	1950m ²
SUSISIEKIMO MINISTERIJA	1650m ²
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA	1850m ²
ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA	2150m ²
TEISINGUMO MINISTERIJA	1450m ²
UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA	4200m ²
ŪKIO MINISTERIJA	1700m ²
VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA	3200m ²
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA	3350 m ²
VISO	33700 m²

APTARNAVIMAS

DARBO GRUPĖS / KOMITETAİ / KOMISIJOS	1500 m ²
KONFERENCIJŲ – POSĖDŽIŲ CENTRAS	5000 m ²
SPECIALIŲJŲ SUSIRINKIMŲ CENTRAS (UŽDARAS)	1500 m ²
TECHNINIO APTARNAVIMO CENTRAS	1000 m ²

SAUGUMAS – PAGALBA.....	500 m ²
ELEKTRONINĖ DUOMENŲ BAZĖ	500m ²
VISO	10000 m²

VISUOMENINĖS FUNKCIJOS

1 LANGELIO PUNKTO TARNYBA	2000 m ²
INFORMACIJOS IR EKSPOZICIJŲ CENTRAS	1500 m ²
FORUMAI – ATSTOVYBĖS.....	1500 m ²
MAITINIMAS	2000 m ²
MEDIATEKA / ARCHYVAI	2500 m ²
KONSULTAVIMO – EDUKACINIS CENTRAS.....	1000 m ²
VISO	10000m²

AIKŠTĖ

PARKINGAS

POŽEMINIS PARKINGAS	83.700 m²
---------------------------	-----------------------------

2.3 IŠVADOS

Projektuojamą LR Vyriausybės kompleksą galima tiek simboliškai, tiek tiesiogine prasme vadinti atviru ir integruojančiu instituciją su visuomene.

Projektuojamas kompleksas yra centralizuotas, sutelktas, optimalus bei atitinkantis institucijos struktūros poreikius.

Urbanistiškai šis kompleksas suformuoja Vingio parko prieigas, plėtoja esamas urbanistines struktūras, sukuria aktyvią gyvybingą bei charakteringą šios miesto dalies urbanistinę ląstelę.

Projektuojamas kompleksas atgaivintų šią miesto teritoriją, paskatintų jos tolesnę plėtrą, bei papildytų numatomą konvertuoti teritoriją viešosiomis reprezentacinėmis, politinėmis, bendruomeninėmis bei rekreacinėmis erdvėmis.

Projektuojamas kompleksas formuojamas demokratiškos institucijos principais. Jį sudaro šie pagrindiniai struktūriniai elementai:

- Administracinis blokas su centralizacija pagrįstais ryšiais - platforma;
- Aptarnaujančios funkcijos segmentas – „kojos“;
- Integruota viešoji–pilietinė erdvė (sujungianti kitus elementus);
- Nevyriausybinių organizacijų kartu su visuomeninių funkcijų bloku;
- Integruota „protesto“ erdvė.

Šis darbas kelia klausimą apie esmines institucinių – politinių pastatų projektavimo gaires demokratiškose valstybėse, reflektuoja tokių institucijų atvirėjimo, integravimosi į visuomenę tendencijas bei aktualių struktūrinių pokyčių procesą, todėl galėtų būti pradžia nuodugnesniems „atvirų“ institucijų tyrimams.

6. LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Caetti, E. *Masė ir valdžia*. Vilnius: Alma Littera, 2003.
2. Collard, B., DeHerde, A. 2001 „Office building typology“, iš *Solar energy in European office <buildings*. http://erg.ucd.ie/mid_career/pdfs/overheads_mod_1_office.pdf (žiūrėta 2009 12).
3. Čaikauskas, G. „Visuomeniniai daugiavfunkciniai pastatai: kultūros, sporto, prekybos, pramogų ir poilsio centrai“, iš VGTU *Pastatų tipologija*. Vilnius: Technika, 2007.
4. Gausa, M., Guallart, V., Muller, W., Soriano F., Porras, F., and Morales, J. *The metapolis dictionary of advanced architecture: city, technology and society in the information age*. Barcelona: Ingoprint SA, 2003.
5. Grunskis, T. 1999. „Sociokultūrinė Europos miestų aikščių tradicija“, iš *Urbanistika ir architektūra*, XXIII Nr. 1, Vilnius.
6. Jencks, Ch., Valentine, M. "The Architecture of Democracy: The Hidden Tradition", iš *Architectural Design*. Nr. 57, Nr. 9/10, 1987.
7. Krier, L. *The architecture of community*. Vašingtonas: Islandpress, 2009.
8. Krier, Rob. *Town Spaces: Contemporary Interpretations in Traditional Urbanism: Krier-Kohl Architects*. Basel, Berlin, Boston: Birkhauser, 2006.
9. Lietuvos Respublikos Konstitucija. 1993.
<<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>>. (žiūrėta 2009 10 03).
10. Maas, W. *MVRDV: KM3: Excursions on Capacities*. Rotterdam: Actar-D, 2005.
11. Norkus, Z. *Kokia demokratija – koks kapitalizmas. Postkomunistinė transformacija Lietuvoje lyginamosios istorijos sociologijos požiūriu*, Vilnius: Aušra, 2008.
12. Oficialus LR Vyriausybės internetinis puslapis. <<http://www.lrv.lt/>> (žiūrėta 2009 10 09).
13. Oficialus Vidaus Reikalų Ministerijos internetinis puslapis. *Asmenų aptarnavimo ir jų prašymų ir skundų nagrinėjimo institucijose ir įstaigose taikant vieno langelio principą praktinis vadovas*,

2010. <http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/01/Praktinis_vadovas___atnaujintas_2010-03-31.pdf> (žiūrėta 2010 04 03).
14. Peters, G. *Biurokratijos politika*. Vilnius: Pradai, 2002.
15. Samalavičius, A. *Kaita ir tęstinumas: kultūros kritikos esė*. Vilnius: Kultūros barai, 2008.
16. *Vilniaus miesto bendrojo plano iki 2015m. sprendiniai*. <<http://www.vilnius.lt/bplanas>> (žiūrėta 2010 01 05).
17. Žiliukaitė, R., Ramonaitė, A., Nevinskaitė L., Beresnevičiūtė V., Vinogradnaitė I. *Neatrasta galia*.

6 ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

1. Valdžios institucijų raida. Autokratiška – demokratiška sistema.;
2. Valdžios institucijos santykis su piliečiais: uždara sistema – atvira sistema.;
3. LR Vyriausybės administracijos struktūra;
4. LR Vyriausybės administracijoje oficialių dirbančio personalo skaičius.;
5. Biurokratijos darbo veiksmingumo bei santykio su visuomene pobūdžio lemiančių veikėjų bei veiksmų lentelė;
6. Kultūra ir viešasis administravimas;
7. Antikinės pilietinės erdvės - agora ir forumas;
8. Įregistruotų nevyriausybinų organizacijų sukaupstasis skaičius 1990 – 2005 (duomenų šaltinis Registrų centras, 2005m);
9. Lietuvos piliečių dalyvavimas keturioje (protesto) politikos veiklos formose (2005m);
10. Administracinių pastatų konfigūracijos tipai;
11. Vertikalių komunikacijų išdėstymo pastate schemas;
12. Darbo patalpų planavimo schemas priklausomybė nuo įmonės specifikos;
13. Funkcinės administracinio pastato patalpų grupės;
14. Vyriausybinių kompleksų konfigūracijos tipai.;
15. Barselona, Justice city kompleksas;
16. Maskva, Vyriausybinis vykdomosios valdžios kompleksas, Kremlius;
17. Berlynas, Vyriausybinis kompleksas, administracinis pastatas Reichstago parlamentarams;
18. Brazilija, senato rūmai, bei administracinis valdžios pastatas;
19. Briuselis, Europos Komisijos administracinis kompleksas;
20. Esamo LR Vyriausybės komplekso pastatai;
21. Esamo LR Vyriausybės komplekso dislokacija Vilniaus centre;

22. Darbuotojų skaičiui remiantis randamas administracijos darbo vietų su patarnaujančiom patalpomis ir koridoriais reikalingas plotas;
23. Pagalbinių bei aptarnaujančių patalpų poreikis administracijos reikmėms
24. Komplexo administracijos programa
25. Komplexo administracijos programa, papildyta visuomeninėmis „atviromis“ funkcijomis
26. Visuomeninių funkcijų prie biurokratijos proporcijos kaita, lyginant autokratišką ir demokratišką valdymo sistemas.
27. Nagrinėjamos teritorijos ribos
28. Teritorijos vaizdas nuo Pietinio aplinkkelio tilto
29. Urbanistiniai morfotipai
30. Gamtinis karkasas
31. Transporto srautų schema
32. Pėsčiųjų ir dviratininkų srautų schema
33. Urbanistinių problemų sprendimo arealai
34. Kultūros vertybės teritorijoje
35. Kultūros vertybių apsauga teritorijoje
36. Gamtos vertybės teritorijoje
37. Gamtinis karkasas teritorijoje
38. koncepcija „Agora“
39. koncepcija „Forumai“
40. Projektuojamos LR Vyriausybės erdvinis vaizdas